

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Навчально-науковий інститут денної освіти
Форма навчання денна
Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту

Допускається до захисту

Завідувач кафедри _____ Алла МІЛЬКА

« _____ » грудня 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «Особливості проведення конкурентних процедур закупівель
у період воєнного стану»**

зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»

освітня програма «Публічні закупівлі»

ступеня магістр

Виконавець роботи Таровик Роман Сергійович

-
_____ 15.12.2025 р.

**Науковий
керівник**

д.е.н., професор Манжура Олександр Васильович
-
_____ 15.12. 2025 р.

Рецензент

_____ Лісіца Вікторія Вікторівна

Полтава 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. Теоретичні аспекти публічних закупівель у період воєнного стану	7
1.1. Економічна сутність публічних закупівель у період воєнного стану	7
1.2. Нормативно-правові акти якими регулюються публічні закупівлі у період воєнного стану	17
1.3. Порядок здійснення закупівель у період воєнного стану.....	29
Висновки за розділом 1.....	41
Розділ 2. Особливості публічних закупівель у період воєнного стану...	43
2.1. Порядок проведення допорогових закупівель	43
2.2. Проведення відкритих торгів з Особливостями	52
2.3. Проведення закупівель через систему Prozorro Market.....	61
Висновки за розділом 2.....	69
Розділ 3. Здійснення заходів контролю та оскарження процедур публічних закупівель	70
3.1. Контроль у сфері публічних закупівель	70
3.2. Порядок оскарження конкурентних процедур закупівель	78
3.3. Рішення Антимонопольного комітету України як органу оскарження конкурентних процедур закупівель	88
Висновки за розділом 3.....	99
ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	102
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	105

ВСТУП

Публічні закупівлі є невід’ємною частиною функціонування державного сектору, забезпечуючи ефективне використання бюджетних коштів для задоволення суспільних потреб. В умовах воєнного стану роль публічних закупівель набуває особливого значення, оскільки вони стають інструментом забезпечення безперебійного функціонування державних структур, підтримки критичної інфраструктури та задоволення нагальних потреб оборони та безпеки. Воєнний стан в Україні вимагає оперативного та гнучкого підходу до організації публічних закупівель, що ставить перед дослідниками завдання аналізу та вдосконалення існуючих практик і законодавчої бази.

Публічні закупівлі передбачають придбання замовниками товарів, робіт і послуг відповідно до порядку, встановленого Законом України «Про публічні закупівлі». Проведення таких закупівель потребує оперативності, ефективності та мінімізації ризиків оскарження. Хоча теоретичні та методологічні аспекти публічних закупівель розглядалися в працях як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, питання організації закупівель в умовах воєнного стану залишаються поза увагою, що підкреслює актуальність дослідження.

Система публічних закупівель охоплює практично всі сфери діяльності державної влади. Її ефективність визначає, чи формуються довіра або недовіра громадян до результатів роботи державних органів. Питання та наукові підходи здійснення публічних закупівель досліджували у своїх працях вітчизняні науковці: Берзіна С., Здирко Н., Золотухіна Т., Мілька А., Манжура О., Науменко С., Осьмірко І., Парасій-Вергуненко І., Письменна М., Педченко Н., Псьота В., Синиця Т. В. та ін.

Метою дослідження є комплексне дослідження процесів публічних закупівель у період воєнного стану в Україні, аналіз їх ефективності та проблематики, а також розробка рекомендацій щодо покращення системи

публічних закупівель в умовах воєнного стану.

Для досягнення поставленої мети передбачається виконання таких завдань:

- дослідити теоретичні засади публічних закупівель;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання публічних закупівель в Україні до і під воєнного стану;
- оцінити вплив воєнного стану на процедури та ефективність публічних закупівель;
- провести аналіз конкретних прикладів публічних закупівель в умовах воєнного стану;
- визначити основні проблеми та виклики, що виникають у процесі публічних закупівель під час воєнного стану;
- вивчити роль Антимонопольного комітету України як органу оскарження конкурентних процедур закупівель;
- дослідити порядок оскарження у процесі проведення конкурентних процедур закупівель.

Об'єктом дослідження є проведення конкурентних процедур у період воєнного стану.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти проведення конкурентних процедур у період воєнного стану, їх правове регулювання та практичні аспекти реалізації.

Методи дослідження. У роботі використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема, системний підхід, метод аналізу та синтезу, порівняльний аналіз, статистичний метод, метод кейс-стаді, а також нормативно-правовий аналіз.

Інформаційною базою дослідження є чинні законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України; матеріали й статистичні дані Міністерства економіки України, Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України; наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених; наукова та періодична

література; ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в:

уточненні ролі публічних закупівель як інструменту забезпечення критичних потреб держави, зокрема обороноздатності, підтримки економічної стійкості та задоволення соціальних потреб в умовах обмежених ресурсів та нестабільного ринку;

розробленні пропозицій щодо адаптації чинного законодавства до умов воєнного часу, що включають спрощення процедур закупівель, введення спеціальних норм для оборонних замовлень та мінімізацію корупційних ризиків;

розкритті особливості змін у процедурних аспектах закупівель, включаючи прямі договори та виключення з використання електронних систем. Обґрунтовано необхідність розробки спеціальних механізмів для забезпечення оперативності та прозорості таких процедур;

уточненні критеріїв вибору способів проведення допорогових закупівель у контексті воєнного стану, а також обґрунтовано доцільність використання електронних каталогів для забезпечення прозорості та конкуренції;

наданні рекомендацій щодо адаптації стандартних процедур відкритих торгів з Особливостями до нових економічних та соціальних умов;

удосконаленні механізмів використання електронного каталогу як альтернативи традиційним тендерним процедурам. Запропоновано нові методики для підвищення ефективності вибору постачальників через запит цінкових пропозицій;

розробленні підходів до підвищення ефективності моніторингу та контролю публічних закупівель в умовах обмеженої доступності інформації та високих ризиків зловживань;

обґрунтуванні необхідності інтеграції сучасних цифрових технологій, розробки нових антикорупційних інструментів та залучення громадського контролю для підвищення ефективності системи публічних закупівель, зокрема у поствоєнний період.

Практичне значення дослідження. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення законодавчої бази України в сфері публічних закупівель, підвищення ефективності та прозорості закупівельних процесів в умовах воєнного стану, а також для навчання і підготовки фахівців з публічних закупівель.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

1.1. Економічна сутність публічних закупівель у період воєнного стану

Публічні закупівлі, які складають значну частину витрат державного сектору, є ключовим фактором створення умов для сталого розвитку економіки, її промислової складової у довгостроковій перспективі, а також забезпечення конкурентоспроможності всього господарського комплексу. Сьогодні виникла необхідність удосконалення та внесення змін до нормативно-правової бази, що регулює особливості проведення публічних закупівель у складний для України період.

Як соціальна, правова та демократична держава, Україна обрала європейський вектор розвитку, який вимагає дотримання міжнародних стандартів у різних сферах. Для того щоб у майбутньому стати членом Європейського Союзу, країна проходить через низку законодавчих реформ, які також охоплюють сферу державних закупівель. Так, було прийнято Закон України «Про публічні закупівлі» [67] (ЗУ № 922-VIII), який вніс численні зміни до порядку здійснення публічних закупівель.

Під «публічною закупівлею слід розуміти придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому ЗУ № 922-VIII [67]. Визначення публічної закупівлі, яке міститься в законодавстві, на перший погляд, цілком відповідає суті цивільно-правових або господарсько-правових відносин у сфері товарно-грошового обігу, і фактично не створює підстав для аналізу будь-яких особливостей правовідносин, що виникають на основі відповідних правових норм. Однак публічні закупівлі виконують роль механізму використання державних коштів і становлять цілісний інститут, що включає такі елементи, як суб'єкти, об'єкти, процеси, що в ньому

відбуваються, та інші складові.

У дослідженнях вчених та законодавчих, нормативно-правових актах публічні закупівлі трактуються по-різному. Так, Л. А. Воровська зазначає, що «правові норми, які регулюють відносини у сфері публічних закупівель, утворюють окремий інститут господарського права, інститут регулювання державних (публічних) закупівель» [14]. Ця думка заслуговує на підтримку. Схожої позиції дотримується і В. К. Малолітнева, яка підкреслює, що «інститут публічних закупівель як окремий господарсько-правовий інститут має свій предмет регулювання - відносини, пов'язані з придбанням товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад і об'єднаних територіальних громад. Ключовим фактором, що визначає такі відносини, є використання державних коштів» [40].

Погоджуємося з висновками Пантелеймоненко А. О., Мільки А. І., Павленко О. С., що «динамічний характер цих відносин обумовлений низкою чинників, серед яких значну роль відіграють міжнародні зобов'язання України у сфері публічних закупівель. Крім того, регулювання державних закупівель формує нові аспекти як у теоретичному, так і в практичному вимірі» [50].

Як зазначає Я. В. Петруненко, Н. С. Педченко «дослідження зарубіжного досвіду у сфері регулювання публічних закупівель вказує на важливість проведення реформи, спрямованої на дерегуляцію. Це дозволяє створити в Україні сприятливі умови для сталого розвитку підприємництва, інших видів господарської діяльності та формування ринкової економіки. Водночас обрання оптимальної моделі дерегуляції сприятиме запобіганню недобросовісної конкуренції, порушення прав споживачів і зловживань з боку бізнесу» [51; 52].

Отже, звернімося до положень національного законодавства, які регулюють функціонування інституту публічних закупівель в Україні. Як було зазначено раніше, основним документом у цій сфері є Закон України «Про публічні закупівлі», що відіграє ключову роль у впорядкуванні відносин, пов'язаних із закупівельною діяльністю.

Цей закон покликаний забезпечити перехід на електронний формат

здійснення закупівель, який сприяє підвищенню прозорості процесу завдяки застосуванню сучасних цифрових технологій. Серед основних цілей його прийняття - зниження корупційних ризиків, підвищення рівня конкуренції серед потенційних учасників, а також створення відкритого та ефективного середовища для проведення закупівель.

Відповідно до визначення, наданого Вікіпедією, «публічні закупівлі - це процес придбання замовником товарів, робіт або послуг, що здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про публічні закупівлі»» [11].

Однак між термінами «державна» і «публічна» закупівля існує суттєва смислова різниця. Зазвичай під державними закупівлями розуміють:

- закупівлі, що здійснюються державою або її окремими підрозділами;

- фінансування таких закупівель за рахунок державних коштів;

- реалізацію закупівель в інтересах держави та її органів;

контроль процесу закупівель виключно з боку держави. Натомість публічні закупівлі мають інші особливості:

- їх здійснюють органи публічної адміністрації;

- фінансуються коштом платників податків;

проводяться в інтересах громадян, наприклад, для забезпечення якісних послуг, які надаються органами публічної адміністрації чи державними підприємствами;

- громадяни мають можливість брати участь у контролі за їх здійсненням.

Тобто державні закупівлі це ті, які здійснювались в Україні до реформи, а публічні закупівлі, відкриті і публічні тендери, які повинні стати реальністю після реформи.

Закон України № 922-VIII [67] визначає наступні категорії суб'єктів, які належать до замовників у сфері публічних закупівель:

- органи державної влади;

- органи місцевого самоврядування;

- органи соціального страхування;

- юридичні особи (підприємства, установи, організації) та їх об'єднання, що

забезпечують потреби держави або територіальних громад, за умови, що така діяльність не має промислового чи комерційного характеру, та відповідають одній із наступних ознак:

є розпорядниками або одержувачами бюджетних коштів;

органи державної влади, місцевого самоврядування чи інші замовники володіють більшістю голосів у вищому органі управління такої юридичної особи;

державна чи комунальна частка в статутному капіталі юридичної особи перевищує 50 %.

До замовників також належать юридичні особи та/або суб'єкти господарювання, які працюють у певних секторах економіки та відповідають хоча б одній з наступних характеристик:

органи державної влади або місцевого самоврядування володіють часткою в статутному капіталі такого суб'єкта понад 50 %, мають більшість голосів у його вищому органі управління або право призначати більше половини складу виконавчого органу чи наглядової ради;

вони мають спеціальні чи виключні права.

Продавати товари та надавати послуги державі можуть різні суб'єкти.

Закон України № 922-VIII [67] визначає коло постачальників таким чином:

фізичні особи, включаючи фізичних осіб-підприємців, які подали тендерну пропозицію;

юридичні особи (як резиденти, так і нерезиденти), які подали тендерну пропозицію або брали участь у переговорах у разі застосування переговорної процедури закупівлі.

Термін «принцип» слід розуміти як основоположні ідеї та базові засади, які визначають основу діяльності в конкретній сфері господарювання.

Закупівлі, відповідно до Закон України № 922-VIII [67], здійснюються на основі таких принципів:

забезпечення добросовісної конкуренції серед учасників;
 досягнення максимальної економії та ефективності;
 забезпечення відкритості та прозорості на всіх етапах закупівельного процесу;
 недопущення дискримінації учасників;
 проведення об'єктивної та неупередженої оцінки тендерних пропозицій;
 запобігання корупції та зловживанням у процесі закупівель.

Публічні закупівлі - це процес закупівлі товарів, робіт або послуг, здійснюваний державними органами або іншими організаціями, що використовують публічні кошти. Вони є важливою складовою функціонування державного апарату, адже забезпечують ефективне використання державних коштів та сприяють підвищенню прозорості та конкуренції в економіці. Залежно від методу здійснення та обсягу закупівель, публічні закупівлі можуть мати різні види і типи. Розглянемо їх на рис. 1.1.

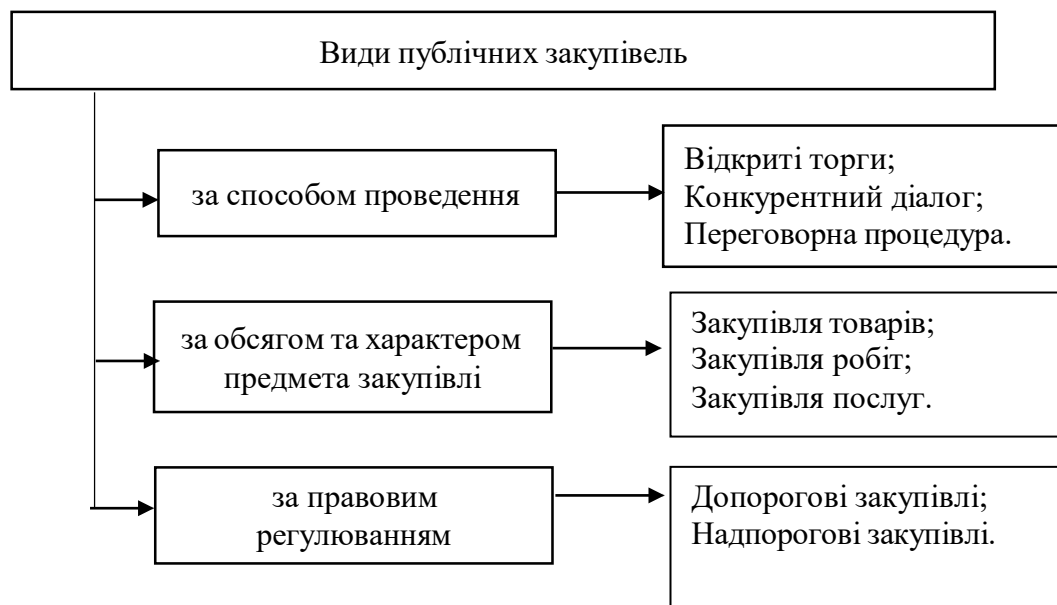

Рисунок 1.1 - Види публічних закупівель [розроблено автором]

1. Види публічних закупівель за способом проведення:

1.1 Відкриті торги. Це найбільш поширений вид публічних закупівель, який передбачає можливість для будь-яких потенційних постачальників подати свою пропозицію. Відкриті торги забезпечують максимальну конкуренцію

серед учасників, що сприяє отриманню вигідних умов для замовника.

1.2 Конкурентний діалог. Даний вид закупівлі застосовується у випадках, коли замовник не може чітко визначити технічні, якісні або кількісні характеристики товару чи послуги. У цьому випадку замовник веде діалог з учасниками для уточнення вимог, після чого вони подають свої остаточні пропозиції.

1.3 Переговорна процедура. Цей вид закупівель застосовується у виняткових випадках, коли використання інших процедур є неможливим. Наприклад, коли товар чи послугу може надати лише один постачальник, або в ситуаціях невідкладної необхідності.

2. Види публічних закупівель за обсягом та характером предмета закупівлі:

2.1 Закупівля товарів. Передбачає придбання матеріальних цінностей, таких як обладнання, інструменти, транспортні засоби тощо. Закупівлі товарів є однією з найпоширеніших категорій, що дозволяє забезпечити функціонування державних установ та виконання їхніх функцій.

2.2 Закупівля робіт. До робіт належать будівельні, ремонтні та інші види діяльності, які потребують виконання за визначеними технічними завданнями. Така закупівля є більш складною, оскільки вимагає залучення фахівців для оцінки якості виконаних робіт.

2.3 Закупівля послуг. Цей вид закупівлі включає наймання сторонніх організацій для надання послуг, таких як консалтинг, обслуговування обладнання, навчання персоналу тощо. Особливістю закупівлі послуг є складність у вимірюванні якості кінцевого результату, що потребує спеціалізованого підходу в процесі вибору постачальника.

3. Види публічних закупівель за правовим регулюванням:

3.1 Допорогові закупівлі. Це закупівлі, що здійснюються на невеликі суми, що не перевищують певні законодавчо встановлені пороги. Допорогові закупівлі зазвичай проводяться у спрощеній формі.

3.2 Надпорогові закупівлі. Ці закупівлі перевищують встановлені

порогові значення та потребують дотримання всіх вимог законодавства, включаючи обов'язкову публікацію інформації про закупівлю, забезпечення конкуренції та проведення тендеру.

Типи публічних закупівель та особливості їх застосування, що мають вплив на рішення замовника представлено на рис. 1.2.

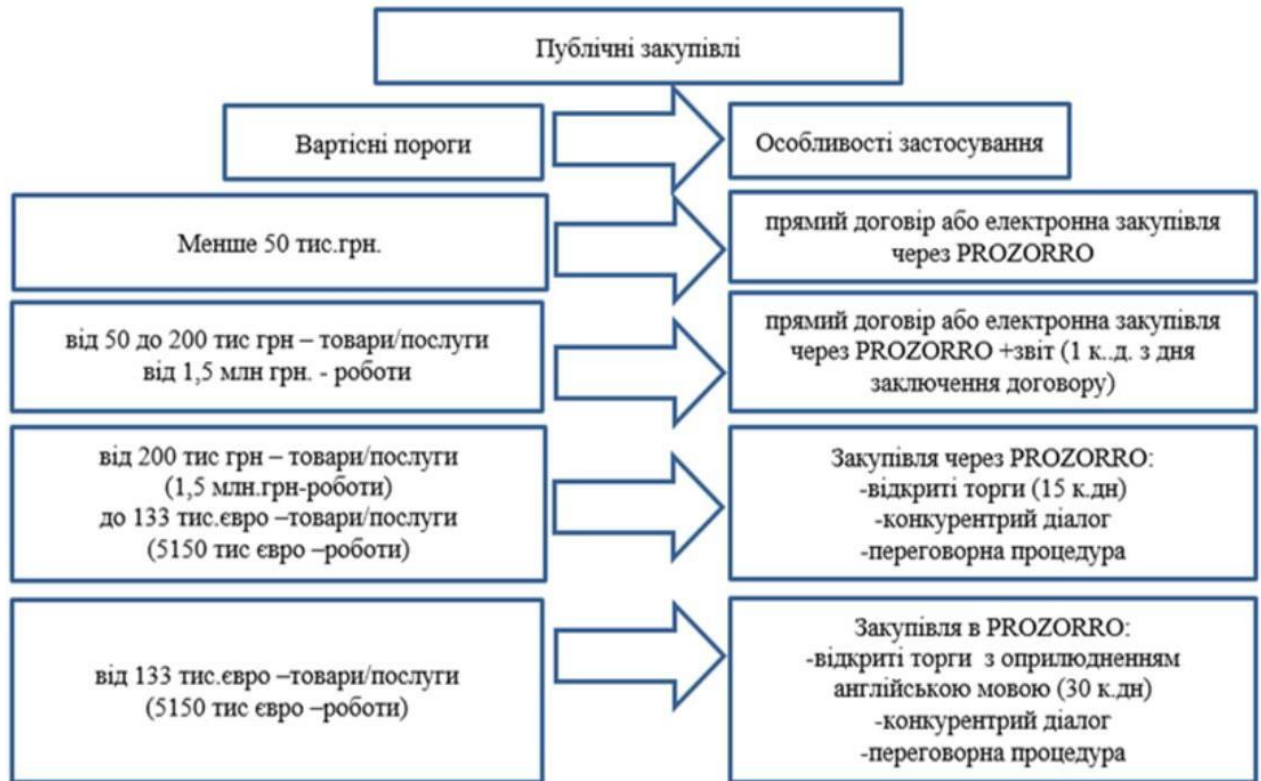

Рисунок 1.2 - Типи публічних закупівель та особливості їх застосування, що мають вплив на рішення замовника [розроблено автором]

У сучасних умовах актуальним є вивчення особливостей проведення публічних закупівель під час воєнного стану. 28 лютого 2022 року Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову № 169 «Про деякі питання здійснення оборонних закупівель та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» [60], яка встановлює порядок проведення закупівель для різних категорій замовників. Зокрема, державні замовники у сфері оборони здійснюють закупівлі товарів, робіт і послуг оборонного призначення без застосування процедур, визначених Законом України «Про оборонні

закупівлі» [65], а переліки та обсяги таких закупівель визначаються відповідними рішеннями державних замовників у цій сфері.

Однак згодом, для захисту національних інтересів, створення конкурентного середовища, запобігання корупції, підтримки добросовісної конкуренції, а також забезпечення прозорості та ефективності планування і контролю, процес закупівель поступово повернувся до використання електронної системи.

Протягом 2022 року і до тепер, в умовах воєнного стану, порядок проведення закупівель постійно змінюється. Фахівці у сфері публічних закупівель уважно стежать за оновленнями законодавства та адаптуються до нових вимог, зокрема в сфері оборонних закупівель. Деякі законодавчі зміни спрощують процедури закупівель, пропонуючи зручні інструменти, тоді як інші викликають неоднозначні оцінки та потребують доопрацювання [50].

Постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 року № 1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, визначених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії воєнного стану та протягом 90 днів після його припинення або скасування» визначено особливості здійснення публічних закупівель для замовників, передбачених зазначеним Законом, під час воєнного стану та на період після його завершення [61].

У цей період до закупівельного законодавства введено поняття «ступінь локалізації виробництва» та вимогу враховувати цей показник при закупівлі низки високотехнологічних товарів на суму від 200 тис. грн протягом наступних 10 років. Введення цього поняття передбачає зміни в процедурі публічних закупівель, зокрема встановлення обов'язкових вимог щодо локалізації виробництва товарів.

Згідно з пунктом 29-1 частини першої статті 1 Закон України № 922-VIII [67], ступінь локалізації виробництва - це показник частки вітчизняної складової в загальній вартості сировини, матеріалів, комплектуючих, робіт, послуг та інших складових у собівартості товару, який є предметом закупівлі.

Тимчасово, з 2022 року на термін 10 років, встановлюються такі умови закупівель: якщо вартість предмета закупівлі перевищує або дорівнює 200 тисячам гривень, замовник може здійснити закупівлю товарів лише за умови, що ступінь локалізації їх виробництва становить не менше 15 % у 2023 році. Водночас, ступінь локалізації визначається виробником товару та підтверджується відповідним органом, згідно з порядком, затвердженим Кабінетом Міністрів України [67].

Зміни також зачепили сферу закупівель, пов'язаних із громадянами Російської Федерації та Республіки Білорусь. Замовникам забороняється здійснювати публічні закупівлі товарів, робіт і послуг у таких суб'єктів:

громадян російської федерації та республіки білорусь (за винятком тих, які проживають на території України на законних підставах);

юридичних осіб, створених і зареєстрованих відповідно до законодавства російської федерації чи республіки білорусь;

юридичних осіб, зареєстрованих в Україні, якщо їх кінцевим бенефіціарним власником, учасником (акціонером) із часткою у статутному капіталі 10% або більше є: російська федерація чи республіка білорусь, громадяни російської федерації або республіки білорусь (за винятком тих, які проживають на території України на законних підставах), юридичні особи, створені й зареєстровані за законодавством російської федерації чи республіки білорусь [61].

Слід зазначити, що уряд України не вперше вводить обмеження на торгівлю з державою-агресором. Наприклад, наприкінці 2015 року Кабінет Міністрів ухвалив Постанову № 1147, яка забороняла ввезення на митну територію України низки товарів, вироблених у російській федерації. Такі заходи сприяють підвищенню попиту на продукцію, роботи та послуги українських виробників. Термін дії цих обмежень не визначено конкретно, проте вони, найімовірніше, залишатимуться чинними доти, доки триває збройна агресія росії проти України.

У період воєнного стану встановлено нові порогові значення, які

замовники враховують під час планування та реалізації публічних закупівель. Також визначено процедури, що використовуються в цей період. Основними механізмами залишаються договори, укладені без застосування електронних платформ (з подальшим оприлюдненням звітів про укладені угоди в електронній системі), а також відкриті торги з особливими умовами, що відповідають вимогам Закон України № 922-VIII [67].

Для придбання товарів і послуг (за винятком послуг поточного ремонту) на суму до 100 тисяч гривень, послуг поточного ремонту вартістю до 200 тисяч гривень, а також робіт на суму до 1,5 мільйона гривень, замовники можуть застосовувати електронну систему закупівель. Зокрема, є можливість використання електронного каталогу для придбання товарів за правилами, встановленими адміністратором системи. Якщо закупівлі здійснюються без використання електронної системи, замовник має дотримуватися принципів публічних закупівель, передбачених Законом. Крім того, інформація про такі закупівлі вноситься до річного плану, а звіт про укладений договір обов'язково оприлюднюється в електронній системі.

У довоєнний період вартісні межі для здійснення публічних закупівель передбачали, що замовники могли не використовувати електронну систему та оприлюднювати звіти про укладені договори лише у випадках, коли вартість закупівель товарів, робіт або послуг не перевищувала 50 тисяч гривень. Для закупівель із сумою, що дорівнювала або перевищувала цей поріг, застосовувалися спрощені процедури.

Найчастіше для закупівлі природного газу, постачання електроенергії та інших специфічних товарів чи послуг (зокрема, у постачальників-монополістів, за технічними характеристиками або на підставі інших виключень, передбачених законодавством) використовувалася переговорна процедура. Проте в чинній редакції закону ці процедури більше не застосовуються, оскільки їх замінили укладення так званих «прямих» договорів, що діють як винятковий випадок [50; 52].

Таким чином, існує два підходи до визначення державних і публічних

закупівель. Перший розглядає закупівлі як механізм придбання товарів і послуг для потреб держави. Другий акцентує, що вони здійснюються органами публічної адміністрації в інтересах платників податків і за рахунок їхніх коштів.

Публічні закупівлі є важливим фактором формування державного бюджету і задоволення потреб країни в ресурсах, необхідних для вирішення соціально-економічних завдань, підтримання обороноздатності та безпеки громадян, забезпечення конституційних прав на освіту й охорону здоров'я, а також для відтворення й зростання валового внутрішнього продукту. Вони також є інструментом реалізації фактичного політичного курсу держави.

Отже, публічні закупівлі є важливим інструментом забезпечення державних потреб та розвитку економіки. Вибір конкретного виду та типу закупівлі залежить від різних факторів, таких як вартість, складність предмета закупівлі, правові норми та необхідність забезпечення конкуренції. Ефективна організація та проведення публічних закупівель сприяють прозорості використання державних коштів і підвищують довіру до державних органів. Процес проведення публічних закупівель має бути прозорим, контрольованим та відповідати сучасним суспільним потребам. Внесення змін до законодавства, яке регулює сферу публічних закупівель, суттєво прискорює придбання товарів, робіт і послуг замовниками. Нові правила не лише спрощують та оптимізують діяльність закупівельників, але й сприяють стимулюванню розвитку бізнесу в складних умовах, які нині переживає Україна.

1.2. Нормативно-правові акти якими регулюються публічні закупівлі у період воєнного стану

Публічні закупівлі займають одне з ключових місць у системі управління бюджетними ресурсами України. Їх здійснюють органи державної влади, місцевого самоврядування, а також підприємства, установи та організації, які є розпорядниками бюджетних коштів. Використовуючи ці ресурси, вони

фінансують господарську діяльність, закупівлю товарів, виконання робіт та надання послуг.

В умовах воєнного стану ефективність публічних закупівель стає критично важливою для забезпечення потреб суспільства та збереження функціонування державних інститутів. Багато регіонів переживає складні випробування в контексті воєнного конфлікту, що став викликом для ефективного управління ресурсами та забезпечення потреб населення.

9 лютого 2016 року набрав чинності Закон України № 922-VIII [67], який був прийнятий з метою забезпечення ефективного та прозорого здійснення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвитку добросовісної конкуренції.

Закон України № 922-VIII [67] встановлює правові та економічні принципи проведення закупівель товарів, робіт і послуг для задоволення потреб держави та територіальних громад. На основі Закону України № 922-VIII [67] відбувся поступовий перехід на проведення закупівель з паперового на електронний режим й проведення більшості закупівельних процедур через електронну систему закупівель «ProZorro».

Дані закупівель організаторів торгів, отримані у процесі взаємодії з системою, зберігаються в центральній базі даних, є загальнодоступними для громадського контролю і використовуються для здійснення аналізу й моніторингу.

Ухвалення Закону України № 922-VIII [67] та перехід до ProZorro призвело до мультиплікаційного ефекту в частині інституційних та інфраструктурних змін, що призвело до позитивного реформування системи закупівель, які наведені на рис. 1.3.

Реформа спричинила зміни і в суміжних сферах, пов'язаних з публічними закупівлями, зокрема, початок розробки положень щодо моніторингу закупівель, впровадження електронних державних послуг відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у вигляді відкритих даних», а також реалізацію

прозорих механізмів продажу державного майна через систему «Прозорро. Продажі».

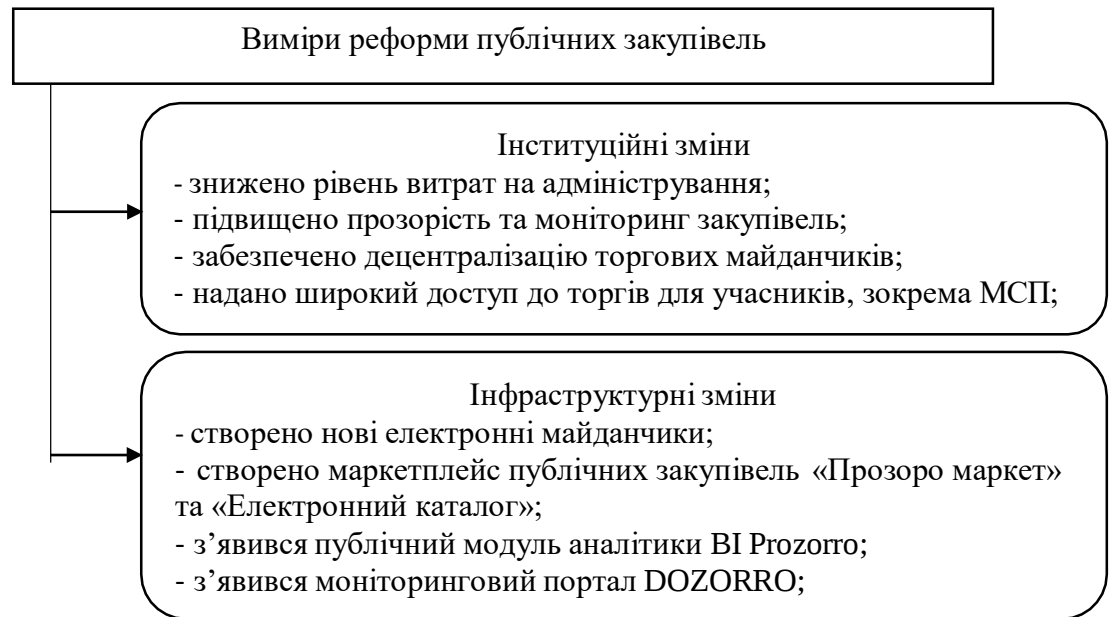

Рисунок 1.3 - Інституційні та інфраструктурні виміри реформи публічних закупівель в Україні [сформовано автором за [44]]

Ефективність впровадження реформи публічних закупівель підтверджується позитивною динамікою обсягів закупівель та зростанням кількості постачальників товарів і послуг. Завдяки відкритому та спрощеному доступу до системи кількість учасників і постачальників зросла утричі, досягнувши 33,7 тисячі. Це зменшило кількість договорів, що припадають на одного постачальника, послабивши його монопольну владу та зв'язок із замовником.

Безперервне вдосконалення нормативно-правової бази та управлінських механізмів, зокрема оновлення системи «ProZorro» та покращення її інтеграції з державними реєстрами і базами даних Державної податкової служби, сприяє адаптації вимог Закон України № 922-VIII [67] до реальних потреб замовників та підприємницьких інтересів учасників торгів.

З'ясовано, що еволюція правового регулювання публічних закупівель демонструвала стабільний і зрозумілий розвиток, що забезпечувало

передбачуваність для замовників і учасників, дозволяючи їм ефективно планувати свої дії та приймати рішення. Однак із введенням воєнного стану правовий механізм закупівель зазнав значних змін, зокрема через введення елементів форс-мажору. Внесені зміни ще не отримали належного формально-юридичного оформлення, що призвело до виникнення правових суперечностей і ускладнило застосування існуючих норм у сфері публічних закупівель за умов воєнного стану [21].

Закон України № 922-VIII [67] визначає правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для задоволення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад. Метою є забезпечення ефективності та прозорості закупівель, створення конкурентного середовища, запобігання корупції в цій сфері та стимулювання добросовісної конкуренції.

Стаття 17 Закону України № 922-VIII [67] чітко регламентує дії Замовників та Учасників/Переможців під час проведення процедур закупівель. Зокрема, Замовники зобов'язані перевіряти Учасників та Переможців на відсутність підстав для відмови в участі у процедурі закупівлі. При цьому Замовникам забороняється вимагати від Учасників документи, що підтверджують публічну інформацію, оприлюднену у вигляді відкритих даних або доступну через єдині державні реєстри, а також документи, що підтверджують відсутність підстав, визначених пунктами 1 і 7 частини першої статті 17 Закону України № 922-VIII [67] (наявність незаконних конкурентних переваг).

Під час подання тендерної пропозиції Учасник процедури закупівлі підтверджує відсутність підстав, передбачених пунктами 5, 6, 12 і 13 частини першої та частиною другою цієї статті, через електронну систему закупівель.

Переможець процедури закупівлі має надати Замовнику підтвердження або документи, що підтверджують відсутність підстав, передбачених пунктами 2, 3, 5, 6, 8, 12 і 13 частини першої, а також частиною другою статті 17 Закону України № 922-VIII [67]. Це здійснюється через оприлюднення відповідної

інформації в електронній системі закупівель. Згідно зі статтею 31 Закону України № 922-VIII [67], таке підтвердження повинно відповідати вимогам тендерної документації. У правозастосовній практиці Замовник, як правило, вимагав від Учасника підтвердження через електронну систему закупівель щодо відсутності підстав за пунктами 5, 6, 12 і 13 частини першої статті 17. У певних випадках також потрібно було підтвердити відсутність підстав за пунктом 10 частини першої статті 17 (щодо антикорупційної програми для закупівель на суму понад 20 млн. грн) шляхом проставлення відповідної позначки в електронній системі.

Для підтвердження відсутності підстав, визначених частиною другою статті 17 (невиконання або недобросовісне виконання попередніх договорів із тим самим Замовником), Учасник мав подати довідку у довільній формі, використовуючи паперовий або електронний формат. Інформацію щодо інших підстав для відхилення Учасників за пунктами 2, 3, 4, 8, 9 і 11 частини першої статті 17 Замовник перевіряв самостійно через відкриті державні реєстри [67].

Однак повномасштабне вторгнення російської федерації та введення воєнного стану в Україні суттєво змінили порядок проведення процедур публічних закупівель. Починаючи з 24 лютого 2022 року, доступ до державних реєстрів було частково або повністю обмежено. Це створило для Замовників і Переможців процедур форс-мажорні умови: Замовники втратили можливість перевіряти відповідність Учасників вимогам статті 17 Закону України № 922-VIII [67], а Переможці не змогли отримати необхідні документи для підтвердження відповідності цим вимогам.

Наприклад, у повідомленні, опублікованому Національним агентством із питань запобігання корупції 24 лютого 2022 року, зазначалося, що доступ до публічної частини, зокрема Єдиного державного реєстру осіб, які скоїли корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, було обмежено. Це було пов'язано із проведенням технічних робіт для підвищення рівня захисту персональних даних у період воєнного стану.

Обмеження щодо доступу до реєстрів залишаються чинними до сьогодні.

У підсумку, замовники, які наприкінці 2021 року та на початку 2022 року оголосили процедури закупівель, включно з міжнародними торгами, на 2022 рік, зіткнулися з радикальними змінами у правилах закупівель. Це призвело до негативних наслідків та створило значні ризики, враховуючи відповідальність посадових осіб, передбачену статтею 164-14 КУпАП, зокрема за невідхилення учасника або переможця торгів [35].

У процедурах, оголошених на початку 2022 року, замовники ще мали доступ до відкритих державних реєстрів для перевірки учасників. Однак, під час визначення переможців або на етапі укладення й публікації договорів про закупівлі, коли доступ до реєстрів раптово припинився, вони опинилися перед дилемою: як завершити процедури без порушення законодавства.

Ця проблема також торкнулася учасників, особливо переможців торгів, які втратили можливість у законний спосіб отримати та завантажити до системи необхідні документи з державних реєстрів, податкової служби чи МВС. Відповідно до статті 31 Закону України № 922-VIII [67], яка залишилася чинною навіть після введення воєнного стану, ненадання таких документів є підставою для відхилення переможця.

У результаті багато важливих і навіть критично необхідних закупівель були скасовані, що призвело до ризику зриву виконання робіт, ненадання послуг та відсутності закупівель необхідних товарів.

З огляду на невідкладність вирішення проблем, що виникли через військову агресію та пов'язані з нею форс-мажорні обставини, уряд ухвалив Постанову № 169 від 28 лютого 2022 року «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» [60].

Особливістю стало те, що зміни у правовий механізм публічних закупівель в умовах воєнного стану впроваджувалися не через законодавчий рівень, а шляхом прийняття підзаконних нормативно-правових актів. Однак окремі положення цих актів не були повністю узгоджені з чинними законодавчими нормами, що створило додаткові труднощі у правозастосуванні.

Згідно з Постановою № 169, закупівлі, що проводяться відповідно до її положень, не підлягають включенню до річного плану закупівель. У разі, якщо вартість таких закупівель становить або перевищує 50 тисяч гривень, замовник або державний замовник зобов'язаний оприлюднити звіт про договір, укладений поза використанням електронної системи закупівель, сам договір, а також усі додатки та внесені до нього зміни. Це потрібно зробити після укладення договору, але не пізніше ніж за 70 днів від моменту припинення або скасування воєнного стану в Україні чи на її окремих територіях. Однак ця вимога не стосується договорів, що містять інформацію з обмеженим доступом [60].

У світлі зазначених законодавчих розбіжностей, Міністерство економіки України, як Уповноважений орган у сфері закупівель, висловило позицію щодо використання замовниками нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, прийнятих у період воєнного стану. Вони мають забезпечувати задоволення потреб, що пов'язані з виконанням повноважень та заходів у рамках дії особливого правового режиму. Водночас закупівлі, для яких не потрібні специфічні механізми, зумовлені воєнним станом, повинні здійснюватися з дотриманням вимог чинного законодавства.

На момент затвердження Постанови № 169 і надання відповідних рекомендацій, належні законодавчі зміни не були ухвалені. Закон України № 922-VIII [67] не отримав відповідних поправок, які б тимчасово припинили дію певних його норм або передали окремі повноваження Кабінету Міністрів України чи іншим державним органам. Закон України № 922-VIII [67] продовжував містити положення, закріплене в частині четвертій статті 3, відповідно до якого відносини у сфері публічних закупівель регулюються виключно цим нормативним актом. Інші закони можуть застосовуватися лише у випадках, передбачених самим Законом. Зміни дозволяється вносити лише шляхом прийняття окремого закону, а всі додаткові законодавчі поправки зазначаються у розділі «Прикінцеві положення» відповідного законопроекту.

Таким чином, Постанова № 169 [60] визначала конкретні дії для

замовників у сфері закупівель під час воєнного стану, але відповідальність за можливе невиконання вимог Закону України «Про публічні закупівлі» у процесі дотримання цієї Постанови покладалася саме на замовників. Практичне вирішення цього нормативного протиріччя шляхом розробки і прийняття відповідних правових актів зайняло тривалий час.

На рівні підзаконних нормативно-правових актів, у зв'язку з Указом Президента України № 64 від 24.02.2022 «Про введення воєнного стану в Україні» [56], 12 березня 2022 року Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову № 263 «Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану». Цим документом було передбачено, що протягом воєнного стану міністерства, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, а також підпорядковані їм державні й комунальні установи та організації можуть вживати додаткових заходів. Зокрема, йдеться про зупинення або обмеження роботи інформаційно-комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів, а також захист інформації, що обробляється в них, та державних інформаційних ресурсів [17].

Міністерство юстиції України наказом № 1462/5 від 13 квітня 2022 року «Про зупинення оприлюднення інформації у формі відкритих даних, розпорядником якої є Міністерство юстиції України», для забезпечення захисту інформації в умовах воєнного стану тимчасово припинило публікацію інформації у формі відкритих даних, визначеної Розділом II Переліку інформації, затвердженого наказом Міністерства від 28 березня 2016 року № 897/5. Це включає інформацію з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, а також Єдиного реєстру підприємств, стосовно яких розпочато справи про банкрутство.

Законодавче врегулювання процедур закупівель в умовах воєнного стану було ініційовано лише 16 серпня 2022 року, коли Верховна Рада України ухвалила Закон «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та інших законодавчих актів України щодо здійснення оборонних та

публічних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану». У цьому законі Розділ Х «Прикінцеві та перехідні положення» був доповнений пунктом 3-7, який встановлював: «Протягом дії правового режиму воєнного стану в Україні та 90 днів після його припинення або скасування особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг визначаються Кабінетом Міністрів України із забезпеченням захисту замовників від воєнних загроз» [58]. Таким чином, рішення Кабінету Міністрів України, ухвалені у вигляді підзаконних нормативно-правових актів, отримали законодавче закріплення.

Внесені у серпні 2022 року законодавчі зміни сприяли нормативному впорядкуванню обставин застосування правового механізму публічних закупівель в умовах воєнного стану. На цій основі 12 жовтня 2022 року Кабінет Міністрів України прийняв Постанову № 1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» (Особливості), яка вступила в силу 19.10.2022 р.

З урахуванням обставин воєнного стану, був сформований сучасний порядок і умови здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для Замовників, які відповідають вимогам Закону України № 922-VIII [67]. Так, пункт 3 Особливостей визначає: «Замовники, які зобов'язані проводити публічні закупівлі відповідно до Закону, здійснюють їх із урахуванням положень цих Особливостей» [58].

Для забезпечення належного контролю за проведенням публічних торгів встановлено вимогу пункту 5 Особливостей, згідно з якою: «Замовникам заборонено закуповувати товари, роботи чи послуги без проведення процедур закупівель у формі відкритих торгів або через електронний каталог (у випадку закупівлі товарів), визначених цими Особливостями, а також укладати договори, що передбачають оплату без проведення зазначених процедур» [5].

Особливості правового механізму публічних закупівель в умовах воєнного стану полягають у зобов'язанні Замовників дотримуватись

законодавчих вимог, зокрема положень статті 17 Закону України № 922-VIII [67], а також пункту 44 Особливостей, який передбачає, що замовник має відхилити тендерну пропозицію переможця, якщо є підстави, визначені статтею 17 Закону України № 922-VIII [67] (за винятком пункту 13 частини першої статті 17 - наявності податкової заборгованості). У такому разі Замовник не перевіряє відповідність переможця цієї підстави та не вимагає її підтвердження від учасника або переможця процедури закупівлі.

Таким чином, основні положення Закону України № 922-VIII [67] залишаються чинними, але з урахуванням специфіки воєнного стану вони зазнали змін у часовому та процедурно-документальному аспектах.

Зокрема, Переможець процедури закупівлі у строк, що не перевищує чотирьох днів з дати оприлюднення в електронній системі закупівель повідомлення про намір укласти договір про закупівлю, повинен надати Замовнику шляхом оприлюднення в електронній системі закупівель документи, які підтверджують відсутність підстав, визначених пунктами 3, 5, 6 і 12 частини першої та частиною другою статті 17 Закону України № 922-VIII [67]. Також Замовник не вимагає документального підтвердження публічної інформації, що оприлюднена у формі відкритих даних згідно із Законом України «Про доступ до публічної інформації» та/або міститься у відкритих єдиних державних реєстрах, доступ до яких є вільним, або публічної інформації, що є доступною в електронній системі закупівель. Але для умов воєнного стану встановлені винятки, якими є випадки, коли доступ до такої інформації є обмеженим на момент оприлюднення оголошення про проведення відкритих торгів. Учасник процедури закупівлі підтверджує відсутність підстав, зазначених в абзаці першому пункту 44, шляхом самостійного декларування відсутності таких підстав в електронній системі закупівель під час подання тендерної пропозиції.

Замовник під час подання тендерної пропозиції через електронну систему закупівель не вимагає від Учасника процедури закупівлі жодних документів, які б підтверджували відсутність підстав, визначених абзацом першим пункту 44 Особливостей. Єдиною умовою є самостійне декларування відсутності таких

підстав Учасником відповідно до положень абзацу четвертого цього пункту.

Якщо Учасник процедури закупівлі планує залучити субпідрядників або співвиконавців на обсяг не менше 20 % від вартості договору про закупівлю (у разі виконання робіт або надання послуг), Замовник проводить перевірку цих суб'єктів господарювання на предмет відсутності підстав, визначених у частині першій статті 17 Закону України № 922-VIII [67] (за винятком пункту 13 частини першої статті 17), а також відповідності кваліфікаційним критеріям згідно з частиною третьою статті 16 Закону України № 922-VIII [67].

Через агресію російської федерації, яка розпочалася 24.02.2022 р., особливості закупівель на період воєнного стану та протягом 90 днів після його завершення або скасування визначаються Кабінетом Міністрів України (КМУ), забезпечуючи захищеність замовників від воєнних ризиків.

З метою адаптації механізму закупівель до умов воєнного стану були прийняті наступні нормативно-правові акти:

Постанова КМУ № 169 від 28.02.2022 «Деякі питання здійснення оборонних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» (втратила чинність згідно з Постановою КМУ № 1275 від 11.11.2022);

Постанова КМУ № 1178 від 12.10.2022 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування»;

Закон України № 2526-IX від 16.08.2022 «Про внесення змін до Закону України “Про публічні закупівлі” та інших законодавчих актів України щодо здійснення оборонних та публічних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану»;

Закон України № 1977-IX від 16.12.2021 «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості», який встановлює вимоги до локалізації виробництва.

Державним підприємством «Прозорро» було видано наказ № 25 від 20.10.2022 «Про затвердження Інструкції про порядок використання електронної системи закупівель під час здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг, вартість яких є меншою за вартість, встановлену в особливостях здійснення публічних закупівель для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану та протягом 90 днів після його припинення або скасування».

У 2022 році Постанова № 169 дозволяла замовникам здійснювати закупівлі без використання процедур закупівель або спрощених процедур на підставі переліків товарів, робіт і послуг, які визначалися відповідними рішеннями органів управління комунальним майном чи замовників.

Зі вступом у дію Постанови № 1178 було скасовано переговорні процедури та відкриті торги з публікацією на англійській мові. Встановлено, що відкриті торги можуть проводитися навіть за участі лише одного учасника, а також дозволено подавати пропозиції, вартість яких перевищує очікувану. Запроваджено нові граничні суми для закупівель:

для товарів і послуг (окрім послуг з поточного ремонту) - від 100 тис. гривень;

для послуг з поточного ремонту - від 200 тис. гривень;

для робіт - від 1,5 млн. гривень.

Окрім того, було впроваджено нові вимоги до локалізації виробництва, які визначають частку українських компонентів (матеріалів, комплектуючих, робіт і послуг) у собівартості товару. Починаючи з 2022 року, на 10-річний період встановлено, що замовлення товарів із вартістю від 200 тис. гривень можливе лише за умови, якщо ступінь локалізації виробництва становить не менше 10 %.

Зміни у нормативно-правовому регулюванні публічних закупівель, які враховували специфіку воєнного стану, були прийняті із запізненням. Це призвело до появи нормативно-часової прогалини між початком дії воєнного стану та прийняттям відповідних актів, що враховували особливості цих умов.

Через таку прогалину залишається відкритим питання правового регулювання правочинів, укладених у цей період, зокрема, чи застосовувати до них норми довоєнного чи воєнного стану.

На нашу думку, головним принципом оцінки таких правочинів має стати застосування чинного на даний час правового механізму.

1.3. Порядок здійснення закупівель у період воєнного стану

Процес здійснення публічних закупівель є складним державним механізмом, що передбачає етапи, чітко визначені та регламентовані на законодавчому рівні. Таким чином, функціонування цього інституту повинно базуватися на ясих і зрозумілих правилах, закріплених у нормативно-правових актах. Більш того, сучасні виклики вимагають особливої уваги до правильності здійснення процедур закупівель, зокрема в критично важливих галузях, таких як оборона, медицина, фармацевтика, будівництво та інші. Однак, для ефективного виконання процедур необхідно глибоке знання нормативного базису, що регулює публічні закупівлі, а також забезпечення дотримання принципів законності, які є основою верховенства права.

З огляду на глобалізаційні процеси в економіці, необхідність адаптації вітчизняного законодавства до європейських стандартів, постає потреба вивчення та аналізу нормативної бази ЄС, що регламентує публічні закупівлі, а також запозичення європейського досвіду та гармонізації національних норм з європейським законодавством.

У сучасних умовах, коли прискорилися процеси глобалізації та інтеграції, зростає кількість форм співпраці між країнами, що стає не лише вимогою часу, але й необхідною умовою для розвитку в усіх сферах, оскільки сприяє економічному зростанню і диверсифікації внутрішніх ринків. Сфера публічних закупівель також піддається впливу цих процесів, швидко реагуючи на міжнародні тенденції, що, звісно, повинно знаходити відображення на

національному рівні. Сьогодні основною формою співпраці між державами є укладення міжнародних угод, які є обов'язковими та містять положення щодо взаємодії між сторонами.

Відповідно до статті 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, на які Верховна Рада України надала згоду на обов'язковість, є частиною національного законодавства. Більше того, ратифіковані договори, прийняті у встановленому порядку, мають пріоритет над законами, що підтверджує їхню ключову роль у правовому регулюванні публічних закупівель [36].

Це особливо актуально з урахуванням європейського курсу розвитку України, закріпленого в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами. Ця Угода, ратифікована 16 вересня 2014 року, визначає основні напрями співпраці з ЄС, включаючи імплементацію *acquis communautaire* у національне законодавство.

Глава 8 Угоди про асоціацію присвячена публічним закупівлям. Згідно зі статтею 148, ця глава встановлює мету забезпечення взаємного доступу до ринків державних закупівель на принципах національного режиму на всіх рівнях - від загальнодержавного до місцевого. Вона також передбачає поступове гармонізування законодавства України у сфері закупівель із нормами ЄС [75]. Це включає:

1. Інституційну реформу.
2. Створення ефективної системи державних закупівель, що відповідає принципам і поняттям, визначеним Директивами 2004/18/ЄС та 2004/17/ЄС, які регулюють тендери в Європейському Союзі.

Крім того, важливе значення має участь України в Угоді Світової організації торгівлі про державні закупівлі (GPA), ратифікованій 16 березня 2016 року. Метою GPA є розширення глобальної торгівлі та забезпечення рівного доступу до ринків [75]. Завдяки приєднанню до цієї угоди українські компанії отримали доступ до державних закупівель 45 країн-учасниць, включаючи ЄС, США, Японію, Канаду, Корею, Тайвань та інші [75].

У той час як іноземні компанії вже мали можливість брати участь у тендерах в Україні, ратифікація GPA відкрила для українських компаній доступ до світового ринку закупівель. Таким чином, угода сприяє інтеграції України до глобального економічного простору та посиленню конкуренції у сфері державних закупівель.

Результатом визначених кроків стало прийняття Закон України № 922-VIII [67], який набув чинності 19 лютого 2016 року і залишається актуальним на сьогодні. Цей закон став основою для переведення всіх закупівель в Україні на електронний формат, що дозволило контролюючим органам та громадськості здійснювати онлайн-моніторинг процесів закупівель. Важливим аспектом є наявність у системі машиночитних відкритих даних, що дозволяє оперативно аналізувати інформацію про закупівлі та проводити різноманітні дослідження.

Закон України № 922-VIII [67] регулює правові та економічні аспекти придбання товарів, робіт і послуг для задоволення потреб держави, територіальних громад і об'єднаних територіальних громад. Його основною метою є забезпечення ефективності та прозорості закупівель, створення конкурентного середовища, протидія корупції у сфері публічних закупівель та розвиток добросовісної конкуренції. Закон також сприяє гармонізації українського законодавства з нормативною базою ЄС, виконуючи положення Угоди про асоціацію. Важливим є те, що кожна зацікавлена сторона має можливість оцінити ефективність його реалізації.

Варто зазначити, що Закон України № 922-VIII [67] слугує основою для розробки підзаконних нормативно-правових актів у цій сфері, серед яких і Закон України «Про оборонні закупівлі». Цей документ визначає порядок закупівель товарів, робіт і послуг державними замовниками для реалізації програм у галузях національної безпеки й оборони, а також для задоволення потреб у безпеці та обороні держави [65].

Крім того, у ньому визначені загальні правові засади планування, порядок формування обсягів й особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг

як оборонного призначення для задоволення потреб сектору безпеки й оборони, так і для гарантованого задоволення потреб безпеки й оборони, а також порядок здійснення державного і демократичного цивільного контролю у сфері оборонних закупівель.

Однак головним для нас є те, що згаданий акт, як і Закон України № 922-VIII [67], націлений на гармонізацію національного законодавства із законодавством ЄС.

Не менш важливо розуміти й вплив обох вищезгаданих законів на сферу державних закупівель у практичній площині. Для цього необхідно проаналізувати їх положення. Ретельно вивчивши норми обох актів, можна стверджувати, що закупівля товарів, робіт і послуг оборонного призначення здійснюється державними замовниками відповідно до Закону України № 922-VIII [67] з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про оборонні закупівлі».

Для повноти висвітлення питання зауважимо, що дана сфера прямо чи опосередковано регулюється також положеннями Цивільного й Господарського кодексів, спеціальних законів України, як «Про захист економічної конкуренції», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації» тощо. Звісно, що їх приписи мають враховуватися при здійсненні публічних закупівель у певній сфері господарювання, зокрема, у будівництві, фармацевтичній, науковій та інших сферах.

До речі, постановам КМУ в структурі регулюючих актів відведено важливе місце. Однак у період дії на території України правового режиму воєнного стану, коли виникла необхідність видозмінити процедуру закупівель, у тому числі й для гарантованого забезпечення потреб оборони, їх роль ще підвищилася.

Як приклад наведемо Постанову КМУ «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Закон України № 922-VIII [67], на період дії правового режиму

воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12 жовтня 2022 року № 1178 [61]. Зважаючи на реалії й необхідність миттєвого реагування на дії агресора, нею встановлюються певні обмеження. Так, замовникам забороняється:

здійснювати публічні закупівлі товарів, робіт і послуг у громадян Російської Федерації/Республіки Білорусь (крім тих, що проживають на території України на законних підставах);

юридичних осіб, утворених і зареєстрованих відповідно до законодавства Російської Федерації/Республіки Білорусь;

юридичних осіб, утворених і зареєстрованих відповідно до законодавства України, кінцевим бенефіціарним власником, членом або учасником (акціонером), що має частку в статутному капіталі 10 і більше відсотків (активи), яких є російська федерація/республіка білорусь, громадянин російської федерації/республіки білорусь (крім тих, що проживають на території України на законних підставах), або юридичних осіб, утворених і зареєстрованих відповідно до законодавства російської федерації/республіки білорусь, крім випадків, коли активи в установленому законодавством порядку передані в управління Національному агентству з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів [61].

Також замовникам забороняється здійснювати публічні закупівлі товарів походженням з російської федерації/республіки білорусь, за винятком товарів, необхідних для ремонту й обслуговування товарів, придбаних до набрання чинності цією Постановою.

Крім того, відповідно до Постанови № 1178 змінилася кількість процедур закупівель, які замовники можуть проводити в системі. Зокрема, відмінено переговорну процедуру закупівлі, відкриті торги з публікацією англійською мовою, однак залишилися відкриті торги українські, щоправда, вони також зазнали змін. Так, відкриті торги можуть відбутись, якщо пропозицію подає навіть 1 учасник, тобто, якщо приходить на торги 1 учасник, аукціон просто не проводитиметься, а закупівля відразу переходить на період розгляду пропозиції

[61]. Крім перелічених, даним актом передбачені й інші зміни.

Не можна оминати увагою й Постанову КМУ «Про питання оборонних закупівель» від 3 березня 2021 року № 363, якою затверджуються «Порядок планування, формування, особливості розміщення, коригування оборонних закупівель, здійснення контролю та звітування про їх виконання, а також оприлюднення інформації про оборонні закупівлі», «Порядок проведення переговорів та укладення державного контракту (договору) з єдиним виконавцем» й Типові державні договори (контракти) у сфері оборонних закупівель тощо.

Варто також згадати Постанову КМУ «Про деякі питання здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану» від 11 листопада 2022 року № 1275, прийняту з метою забезпечення вимог правового режиму воєнного стану. Вона затверджує особливості здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану, «Порядок визначення предмета закупівлі під час здійснення закупівель продуктів харчування, послуг із забезпечення комплектами продуктів харчування, послуг щодо забезпечення харчуванням та послуг з організації харчування для особового складу Збройних Сил» і містить інші норми, що регулюють дане питання.

Серед актів КМУ варта уваги й Постанова «Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження» від 22 квітня 2020 року № 292.

Слід зазначити, що підзаконні нормативно-правові акти відіграють важливу роль у сфері публічних закупівель, що пояснюється належністю України до романо-германської правової сім'ї, для якої характерним є визнання їх невід'ємні функції у ієрархічній системі джерел права. Крім того, вони покликані деталізувати положення міжнародних угод, що стосуються публічних закупівель, законів України «Про публічні закупівлі» [67] та «Про оборонні закупівлі» [65] тощо.

Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі» від 15 квітня 2020 року № 708 встановлені правила визначення замовником предмета закупівлі відповідно до Закону України № 922-VIII [67] із застосуванням показників цифр основного словника національного класифікатора України ДК 021:2015 «Єдиний закупівельний словник», затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 23 грудня 2015 року № 1749, а також особливості визначення предмета закупівлі для окремих товарів, робіт і послуг.

Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі» від 11 червня 2020 року № 1082 закріплено процедуру розміщення інформації про публічні закупівлі, яка оприлюднюється на вебпорталі Уповноваженого органу у складі електронної системи закупівель, подання інформації, документів, звернень та скарг, одержання повідомлень через електронну систему закупівель.

Також широко застосовуються рекомендаційні акти, що видаються Антимонопольним комітетом України, Міністерством економіки України та іншими органами і установами. Зазвичай вони оформлюються у вигляді листів та роз'яснень. Хоча ці акти не мають обов'язкової сили, вони активно використовуються органами та службовими особами, до яких вони адресовані.

Особливу роль у цьому контексті відіграє судова практика, зокрема рішення Верховного Суду, які містять стабільні правові позиції і слугують орієнтиром для розгляду справ, пов'язаних з процедурою публічних закупівель. Хоча судова практика не є офіційним джерелом права в Україні, ч. 5 ст. 13 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» визначає, що висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які використовують у своїй діяльності нормативно-правові акти з відповідними нормами.

Аналізуючи положення українського законодавства та законодавства ЄС

у сфері публічних закупівель, можна дійти висновку, що, враховуючи велику кількість порушень у цій сфері, існує невідкладна потреба вдосконалення законодавчого регулювання. Крім того, українське законодавство у цій галузі є досить розгалуженим, тому потребує систематизації та подальшої модернізації, зокрема для гармонізації з європейськими стандартами [80; 82].

Позитивним аспектом є динамічність вітчизняної нормативної бази, яка регулярно змінюється відповідно до реалій у суспільстві. Здається, що Україна може стати прикладом для інших країн, що перебувають на етапі реформування процесів публічних закупівель.

Процедура публічних закупівель є складним і регламентованим процесом, який забезпечує прозоре використання державних коштів, сприяє розвитку конкуренції та мінімізує ризики корупції. Кожен етап процедури має важливе значення для забезпечення якості та економічної доцільності закупівель. Основні етапи публічних закупівель в Україні включають планування, підготовку, проведення торгів, оцінку пропозицій та укладення договору.

Порядок здійснення публічних закупівель у період воєнного стану із деталізацією етапів наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 - Етапи здійснення публічних закупівель у період воєнного стану

Етап	Опис	Ключові документи	Очікуваний результат
1	2	3	4
1. Планування	Визначення потреб, оцінка ринку та бюджету	Річний план закупівель	Чітке визначення обсягу та потреби
2. Підготовка документації	Розробка тендерної документації, визначення критеріїв та строків	Тендерна документація	Затверджені вимоги до постачальників
3. Оголошення та прийом заявок	Публікація оголошення, збір заявок від учасників	Оголошення на офіційних платформах	Наявність пропозицій від учасників
4. Оцінка пропозицій	Перевірка документів, оцінка за критеріями, вибір переможця	Пропозиції учасників	Визначення найбільш вигідної пропозиції

Продовження табл. 1.1

1	2	3	4
5. Укладення договору	Угода з переможцем на основі тендерної пропозиції	Договір на закупівлю	Підписання юридично обов'язкового договору
6. Контроль виконання	Контроль за виконанням умов договору, якість та строки постачання	Акти приймання-передачі, звітність	Прийняття товарів/послуг, закриття договору

Розглянемо детально кожен етап.

1. Планування закупівель. Цей етап є основою всього процесу закупівель, оскільки від нього залежить чіткість визначення потреб, бюджетних обмежень та оптимального обсягу закупівель. Основні елементи планування:

Визначення потреб: замовник аналізує свої потреби в товарах, послугах чи роботах і визначає, що саме необхідно закупити.

Аналіз ринку: для ефективного використання ресурсів замовник оцінює ринок постачальників, орієнтовну вартість закупівлі та доступність товару чи послуги.

Бюджетування: визначається сума коштів, яку організація готова витратити на закупівлю. Цей бюджет повинен бути затверджений згідно з нормативними вимогами.

Цей етап важливий для уникнення перевитрат і чіткого планування коштів на майбутні закупівлі.

2. Підготовка тендерної документації. Підготовка документів є ключовою для забезпечення прозорості та правомірності закупівельного процесу. Вона включає:

Розробку тендерної документації: в документах прописуються технічні вимоги, кількість, якісні характеристики та інші умови для майбутніх учасників тендеру.

Формування критеріїв оцінки: критерії, за якими відбуватиметься оцінка пропозицій учасників, мають бути прозорими та об'єктивними. До них можуть належати ціна, строки виконання, гарантійні умови тощо.

Встановлення строків: визначаються строки подання пропозицій та етапи

тендерного процесу.

Підготовка тендерної документації впливає на якість отриманих пропозицій та забезпечує рівні умови для всіх учасників.

3. Оголошення тендеру та прийом заявок. Після підготовки документації замовник оголошує тендер. На цьому етапі:

Публікація оголошення: відповідно до українського законодавства, інформація про закупівлю публікується на офіційних платформах (як-от система ProZorro).

Прийом заявок: учасники подають свої пропозиції протягом встановленого часу. Пропозиції мають відповідати вимогам тендерної документації.

Цей етап забезпечує доступ усіх потенційних учасників до процесу закупівлі.

4. Відкриття пропозицій та їх оцінка. На цьому етапі відбувається аналіз поданих заявок для визначення найкращої пропозиції. Він включає:

Перевірка документів: кожна пропозиція перевіряється на відповідність умовам тендерної документації.

Оцінка пропозицій: здійснюється порівняння за критеріями, визначеними в тендерній документації, такими як ціна, якість, строки виконання тощо.

Вибір переможця: після аналізу всіх пропозицій обирається учасник, чия пропозиція найбільше відповідає критеріям тендеру.

Критерії оцінки пропозицій під час етапу оцінки подані в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 - Критерії оцінки пропозицій під час етапу оцінки

Критерій	Опис	Ваговий коефіцієнт, %
1	2	3
Ціна	Загальна вартість товару чи послуги, яку пропонує учасник	40-70
Технічна відповідність	Відповідність технічним вимогам тендерної документації	20-30
Строки постачання	Час, за який учасник може забезпечити поставку товару/виконання послуги	5-15
Гарантії якості	Умови гарантії, які пропонує учасник для забезпечення належної якості товару чи послуги	5-10

Продовження табл. 1.2

1	2	3
Інші критерії	Додаткові фактори, що можуть вплинути на вибір, як-от післяпродажне обслуговування, сертифікати якості, досвід виконання аналогічних контрактів	0-10

Послідовність прийняття рішень на етапі оцінки пропозицій подана на рис. 1.4.

Рисунок 1.4 - Послідовність прийняття рішень на етапі оцінки пропозицій
[розроблено автором]

Цей етап є ключовим для забезпечення об'єктивності та вибору найкращої пропозиції.

5. Укладення договору. Після визначення переможця здійснюється укладення договору, який фіксує всі умови співпраці. Основні елементи:

Перевірка умов договору: умови договору мають відповідати тендерній документації та пропозиції переможця.

Підписання договору: після узгодження всіх деталей договір підписується обома сторонами.

Оприлюднення інформації про договір: для забезпечення прозорості укладений договір публікується на платформі, де оголошено тендер.

Основні положення договору про закупівлю подані в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 - Основні положення договору про закупівлю

Пункт договору	Опис	Значення для виконання договору
Ціна та умови оплати	Вказуються сума договору та графік платежів	Забезпечує прозорість фінансових умов
Строки постачання/виконання робіт	Чітко зазначаються строки, протягом яких мають бути виконані роботи чи надані товари	Забезпечує своєчасність виконання контракту
Гарантії якості	Встановлюються гарантійні зобов'язання та строки дії гарантії	Підтверджує відповідність вимогам якості
Умови відповідальності	Вказуються штрафні санкції, неустойки та інші наслідки за недотримання умов договору	Гарантує відповідальність постачальника за якість та строки
Форс-мажорні обставини	Визначаються умови, за яких сторони звільняються від відповідальності	Забезпечує розв'язання непередбачених обставин

Цей етап є юридичним закріпленням взаємних зобов'язань сторін і забезпечує підставу для контролю за виконанням контракту.

6. Виконання та контроль за дотриманням умов договору. На цьому етапі замовник контролює процес надання товарів, виконання робіт чи надання послуг відповідно до умов договору. Основні дії:

Контроль якості та строків: замовник стежить за виконанням умов щодо якості та строків виконання.

Прийняття робіт/послуг: після виконання всіх умов договір закривається актом приймання-передачі.

Здійснення оплати: якщо всі умови договору виконано належним чином, здійснюється оплата.

На етапі контролю виконання договору важливим є здійснення перевірок якості та строків виконання. Це забезпечує відповідність отриманих товарів або послуг до умов контракту. Після цього складаються акти приймання-передачі, що підтверджують виконання договору.

Схема контролю виконання договору подана на рис. 1.5.

Цей етап завершує процес закупівлі і закріплює відповідальність обох сторін за виконання своїх зобов'язань.

Рисунок 1.5 - Схема контролю виконання договору
[розроблено автором]

Отже, процес публічних закупівель охоплює багатоетапну процедуру, що вимагає суворого дотримання законодавства та регламенту. Кожен етап забезпечує належний рівень прозорості, об'єктивності та ефективності використання бюджетних коштів, що сприяє досягненню цілей закупівлі та посиленню довіри суспільства до органів державної влади.

Висновки за розділом 1

1. Публічні закупівлі у період воєнного стану виступають ключовим інструментом для забезпечення потреб держави, оборони, безпеки, гуманітарної допомоги та функціонування критично важливих секторів економіки. Їхня роль зростає в умовах нестабільності, коли швидкість та ефективність використання державних ресурсів мають вирішальне значення. Ефективна система публічних закупівель дозволяє зменшити ризики корупції, забезпечити прозорість та раціональне використання бюджетних коштів навіть у складних умовах.

2. Регулювання публічних закупівель у період воєнного стану здійснюється на основі Закону України «Про публічні закупівлі» з урахуванням спеціальних нормативно-правових актів, таких як Постанова

КМУ № 169. Даний нормативний акт визначає спрощений порядок здійснення закупівель, спрямований на оперативне забезпечення нагальних потреб оборони, гуманітарної допомоги та ліквідації наслідків війни. Також діють рекомендації щодо закупівель для потреб Збройних сил України та інших структур безпеки.

3. Умови воєнного стану передбачають адаптацію процедур закупівель з метою їхньої швидкості та гнучкості. Основними особливостями є:

спрощений порядок закупівель, що дозволяє уникати тривалих процедур, зокрема аукціонів;

прямі переговори із постачальниками для забезпечення критичних потреб;

використання електронної системи закупівель Prozorro для забезпечення прозорості процесу, якщо це можливо;

обов'язковість звітування про укладені договори для забезпечення підзвітності.

Таким чином, система публічних закупівель у період воєнного стану має дотримуватися балансу між швидкістю реагування на нагальні потреби та дотриманням принципів прозорості й ефективності використання державних ресурсів.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

2.1. Порядок проведення допорогових закупівель

Порядок проведення допорогових закупівель є важливою складовою публічних закупівель в Україні. Його основною метою є забезпечення прозорості, ефективності та конкуренції серед постачальників. Допорогові закупівлі стосуються тих випадків, коли очікувана вартість закупівлі є меншою за визначені порогові значення для застосування Закону України № 922-VIII [67]. Розглянемо детальніше етапи, які потрібно пройти під час проведення таких закупівель (рис. 2.1).

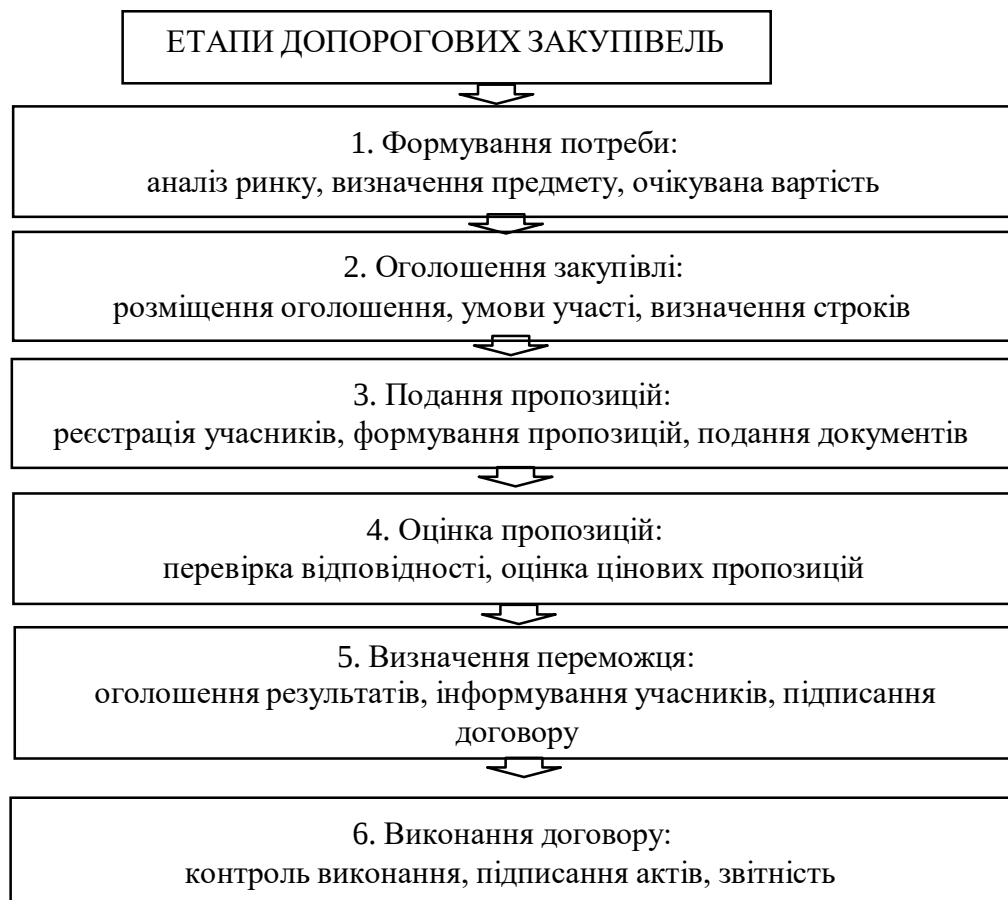

Рисунок 2.1 - Етапи проведення допорогових закупівель

Представлена наочна блок-схема допомагає краще візуалізувати етапи та покрокову процедуру допорогових закупівель.

Основна вимога до допорогових закупівель полягає в дотриманні основних принципів публічних торгів. Такі закупівлі повинні бути відкритими, чесними та доцільними, з забезпеченням добросовісної конкуренції та рівних умов для всіх учасників.

При укладанні договорів на допорогові суми замовники самостійно обирають, чи використовувати електронну систему закупівель (ЕСЗ) для пошуку виконавця або постачальника. Законодавство не вимагає обов'язкового використання електронних майданчиків і не передбачає відповідальності за проведення допорогових торгів без їх використання. Проте замовники, які здійснили хоча б одну закупівлю на суму 50 тис. грн і більше протягом року, повинні зареєструватися в ЕСЗ, відповідно до вимог Закону про державні закупівлі (ст. 2). Закон також зобов'язує оприлюднювати звіти про укладення договору, незалежно від методу його укладання. Документи, пов'язані з спрощеною закупівлею, включаючи умови заявок та пропозиції учасників, повинні подаватися виключно в електронному вигляді та українською мовою (рис. 2.2).

Рисунок 2.2 - Алгоритм проведення спрощеної закупівлі

[побудовано автором за [12]]

На відміну від надпорогових торгів, правила проведення допорогових закупівель не вимагають участі двох і більше учасників. Для оскарження дій замовника учасникам надається лише 2 дні з моменту публікації результатів тендеру, а претензії подаються безпосередньо до замовника.

Основні етапи проведення допорогових закупівель:

1. Підготовчий етап. Формування потреби:

формування потреби: замовник визначає необхідність закупівлі певних товарів, робіт чи послуг, зважаючи на поточні потреби своєї установи або підприємства.

аналіз ринку: проводиться аналіз ринку для визначення цінових пропозицій та наявності постачальників, які можуть задовольнити потребу. цей етап сприяє встановленню реалістичної вартості та умов для закупівлі.

визначення предмета закупівлі: на основі аналізу ринку та потреб замовник визначає предмет закупівлі (конкретний перелік товарів, робіт або послуг) та готує технічні характеристики або інші вимоги до предмета закупівлі.

визначення очікуваної вартості: на основі аналізу ринку замовник формує очікувану вартість предмета закупівлі, що є важливою складовою для проведення процедури.

Замовник розміщує інформацію, потрібну для майбутньої угоди: предмет, очікувана вартість, відповідність кваліфікаційним вимогам до претендентів, умови й порядок проведення тендера.

2. Оголошення закупівлі:

розміщення оголошення на майданчику: замовник створює оголошення про закупівлю на електронному майданчику (наприклад, prozorro) із зазначенням усіх вимог, технічних характеристик, строків постачання та інших умов.

визначення умов участі: замовник зазначає вимоги до учасників, включаючи правові, технічні та кваліфікаційні критерії. це може включати

наявність ліцензій, відповідної кваліфікації, досвіду виконання аналогічних контрактів тощо.

установлення строків: замовник визначає строки подання пропозицій та інші часові рамки для проведення закупівлі. зазвичай термін подачі пропозицій становить від 3 до 10 днів залежно від складності закупівлі.

Це час, коли учасники можуть отримати додаткову інформацію. Якщо закупівля здійснюється на суму 3-50 тис. грн, на уточнення надається не менше

1 дня. Якщо оголошуються допорогові закупівлі, сума яких перевищує 50 тис. грн, період уточнень - не менше 3 днів.

3. Подання пропозицій:

реєстрація постачальників: постачальники, зацікавлені у участі в закупівлі, реєструються на електронному майданчику та подають свої пропозиції відповідно до вимог замовника.

формування пропозиції: учасники готують комерційні пропозиції з урахуванням всіх вимог та технічних характеристик, встановлених замовником. Пропозиція має містити необхідну документацію, що підтверджує відповідність вимогам.

подання документів: учасники завантажують на електронний майданчик усі необхідні документи, включаючи технічні специфікації, ліцензії, довідки та інші підтверджуючі документи.

На цьому етапі всі бажаючі можуть подавати заявки на участь у торгах. Тривалість прийому пропозицій залежить від вартості закупівлі. Для електронних допорогових закупівель на суму до 50 тис. грн термін подання заявок становить не менше 1 дня, а для закупівель на суму понад 50 тис. грн - не менше 2 днів. Протягом цього періоду учасники можуть подавати, відкликати або вносити зміни до своїх пропозицій. Якщо на запит замовника відгукнеться лише один виконавець, його заявка автоматично переходить до етапу «кваліфікації» без проведення торгів. Якщо жодна пропозиція не надійде, закупівля набуває статусу такої, що не відбулася, після завершення строків подання заявок.

4. Оцінка пропозицій:

розгляд поданих пропозицій: замовник переглядає всі отримані пропозиції та перевіряє їх на відповідність вимогам, зазначеним в оголошенні;

оцінка відповідності: кожна пропозиція оцінюється на відповідність технічним, фінансовим та іншим критеріям. пропозиції, що не відповідають вимогам, можуть бути відхилені;

аналіз цінових пропозицій: замовник розглядає цінові пропозиції та проводить порівняння для визначення найбільш економічно вигідної пропозиції.

Після завершення періоду подання пропозицій (1-2 дні) електронна система закупівель автоматично встановлює дату та час проведення торгів. Допорогова закупівля в системі «Прозоро» проводиться у вигляді редукціону - торгів зі зниженням ціни. Редукціон складається з трьох раундів, під час кожного з яких усі учасники мають можливість знизити ціну на певний крок, вказаний у оголошенні замовника (від 0,5 до 3 % від початкової ціни). Якщо жоден учасник не зробить кроку на зниження, система фіксує попередню цінову пропозицію. Після трьох раундів (кожен тривалістю 2 хвилини) відкривається доступ до інформації про учасників та їх документи.

5. Визначення переможця та укладання договору:

оголошення результатів: після проведення оцінки замовник визначає переможця, який подав найвигіднішу пропозицію, та публікує результат на електронному майданчику.

інформування учасників: учасники закупівлі отримують інформацію про результати процедури. ті, чиї пропозиції були відхилені, можуть отримати пояснення щодо причин відхилення.

підготовка договору: замовник та переможець закупівлі готують та підписують договір, в якому зазначаються всі умови виконання постачання або надання послуг.

реєстрація договору: укладання договору відбувається у визначені терміни. всі деталі щодо умов договору та вимоги до виконання контракту

повинні бути узгоджені обома сторонами.

На етапі кваліфікації замовник перевіряє заявку претендента, який запропонував найнижчу ціну. Якщо пропозиція не відповідає вимогам запиту або учасник відмовляється від підписання договору, замовник відхиляє заявку, вказуючи причину відмови чи дискваліфікації. Після цього розглядаються пропозиції наступних учасників, починаючи з тих, хто запропонував найнижчу ціну. Замовник обирає переможця та публікує на електронному майданчику скановану копію рішення щодо вибору переможця. Якщо жоден учасник не відповідає вимогам, всі пропозиції дискваліфікуються, і, згідно з чинним порядком допорогових закупівель, торги вважаються такими, що не відбулися.

6. Виконання договору та контроль:

контроль виконання: замовник здійснює контроль за виконанням умов договору переможцем, забезпечуючи своєчасне та якісне виконання постачання товарів, робіт або послуг;

акти приймання-передачі: після виконання договору обидві сторони підписують акти приймання-передачі, що є підтвердженням виконання договірних зобов'язань;

звітність: за підсумками виконання договору замовник публікує звіт про виконання договору на електронному майданчику.

Допорогові закупівлі на платформі «Прозорро» завершуються підписанням контракту. Договір підписують замовник і переможець поза межами електронної системи. Підписання можливе не раніше ніж через 2 дні після публікації рішення про переможця, при цьому сума контракту не повинна перевищувати ціну, вказану переможцем під час редукування. Замовник зобов'язаний розмістити підписаний договір в системі для вільного доступу не пізніше ніж через 2 дні після підписання. Якщо з якихось причин закупівля не відбулася, замовник повинен оприлюднити рішення про її скасування, для чого він має 30 днів після закінчення строку подачі пропозицій.

Особливостями проведення допорогових закупівель є:

відкритість - етапи відбуваються на електронних майданчиках, що

забезпечує прозорість процедури;

можливість оскарження - учасники мають право оскаржити результати закупівлі або вимоги замовника у разі порушення процедури чи нерівних умов;

гнучкість процедури - замовник має можливість вибирати між спрощеною закупівлею або звичайним методом отримання цінових пропозицій;

допорогові закупівлі є важливим інструментом для ефективного витрачання бюджетних коштів та сприяють формуванню конкурентного середовища серед постачальників.

Основні терміни та етапи допорогових закупівель наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - Основні терміни та етапи допорогових закупівель

Етап	Тривалість	Дії замовника	Дії постачальника
Публікація оголошення	-	Оголошення закупівлі	Ознайомлення з умовами
Період уточнень	Мін. 3 робочі дні	Внесення змін (за потреби)	Постановка запитань
Період подання пропозицій	Мін. 2 робочі дні	-	Подання пропозицій
Аукціон	3 раунди по 2 хвилини	Призначення дати	Участь в аукціоні
Кваліфікація переможця	До 2 робочих днів	Перевірка документів переможця	Надання необхідних документів
Оголошення переможця	-	Публікація результатів	-
Укладання договору	Не раніше ніж через 2 дні	Підписання договору	Підписання договору

Аналіз допорогових публічних закупівель в Україні за період 2023–2025 рр. відображає вплив воєнного стану на економіку та державні закупівлі. Показники допорогових публічних закупівель в Україні за 2022–2024 рр. представлено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 - Показники допорогових публічних закупівель в Україні за 2023-2025 рр.

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік (прогноз)
1	2	3	4
Загальна кількість контрактів	2,8 млн контрактів на суму 484 млрд. грн	Повернення 80 % обсягу закупівель до системи Prozorro	Очікується стабілізація та подальше зростання обсягів закупівель
Кількість конкурентних закупівель	160 тис. процедур на суму 198 млрд. грн	Збільшення частки конкурентних процедур до 44 %	Прогнозується подальше зростання частки конкурентних процедур

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4
Кількість учасників	33 тис. учасників у конкурентних закупівлях	35 тис. постачальників у відкритих тендерах	Очікується збільшення кількості учасників завдяки стабілізації ринку
Економія коштів	Низька через пріоритет швидкості закупівель	Економія 40 млрд. грн завдяки конкурентним процедурам	Прогнозується подальше зростання економії коштів через підвищення конкуренції
Прозорість та регулювання	Впровадження постанови №1178 для особливостей закупівель під час воєнного стану	Повернення до використання Prozorro для 80% закупівель	Очікується подальше вдосконалення системи Prozorro та гармонізація з директивами ЄС

Примітка: Інформація за 2025 рік є прогнозними та можуть змінюватися залежно від розвитку ситуації в країні.

Отже, 2023 рік це рік адаптації до нових реалій воєнного стану, 2024 рік це початок відновлення та стабілізації системи закупівель; у 2025 році очікується подальше зростання обсягів закупівель, підвищення прозорості та конкуренції. Ці дані демонструють поступове повернення до стабільного функціонування системи публічних закупівель, що є важливим для відновлення економіки України.

У табл. 2.3 наведена інформація про проведення допорогових закупівель в Україні за 2023-2025 рр.

Таблиця 2.3 - Інформація про проведення допорогових закупівель в Україні за 2023-2025 рр.

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік (прогноз)
Кількість конкурентних закупівель	160 000	150 000	Планується близько 160 000
Обсяг закупівель (млрд. грн)	200 млрд. грн	180 млрд. грн	Прогнозований обсяг близько 180-200 млрд. грн
Кількість учасників	33 000 учасників	242 000 учасників	Очікувана кількість близько 250 000+
Зменшення обсягу закупівель (%)	Зменшення на 50%	Зменшення на 14%	-
Активність замовників	Зменшення на 14%	Підвищена активність	Триває адаптація до нових умов

Представлена інформація у табл. 2.3 базуються на звітах Prozorro,

статистиці Міністерства економіки та інших джерелах. Показники можуть змінюватися в залежності від різних факторів, включаючи поточні економічні умови та виклики воєнного стану.

На основі аналізу допорогових закупівель за останні три роки побудована табл. 2.4, де наведена інформація про обсягів допорогових закупівель.

Таблиця 2.4 - Обсяги допорогових закупівель в Україні за 2023-2025 рр.

Рік	Кількість закупівель	Загальна вартість закупівель (млрд грн)	Економія завдяки конкуренції (%)
2023	1,2 млн	80	7
2024	1,1 млн	75	5,5
2025 (прогноз)	1,4 млн	95	6,8

Отже, у 2023 р. система Prozorro ефективно працювала. У цей рік кількість допорогових закупівель зросла на 10 % порівняно з попереднім роком, що свідчить про адаптацію замовників до електронної системи. У 2024 р. військові дії призвели до певного зниження обсягів закупівель, оскільки багато процесів були тимчасово припинені в регіонах, що постраждали. 2025 р. стабілізація системи та збільшення цифровізації призведуть до суттєвого зростання кількості процедур, зокрема завдяки поверненню багатьох регіонів до нормальної економічної діяльності.

Для аналізу обсягів допорогових закупівель за категоріями (товари, послуги, роботи) за 2022-2024 рр. можна скласти табл. 2.5, використовуючи узагальнені дані з Prozorro та SmartTender. За 2024 рік, наприклад, спостерігалось значне зростання закупівель - загальний обсяг перевищив 480 млрд. грн, зокрема за рахунок товарів і послуг, що домінують у структурі допорогових процедур.

Таблиця 2.5 - Обсяги допорогових закупівель за категоріями у 2022-2024 рр.

Рік	Товари (млрд грн)	Послуги (млрд грн)	Роботи (млрд грн)
2022	65,2	48,7	20,5
2023	70,8	50,3	22,1
2024	180,0	150,0	50,0

Інформація табл. 2.5 свідчать про триразове зростання закупівель у

2024 р., зокрема завдяки вдосконаленню системи Prozorro та збільшенню фінансування потреб оборони, що суттєво вплинуло на категорію товарів і послуг. Серед товарів найбільший попит мали харчові продукти та медичне обладнання. У сфері послуг зросли обсяги ІТ-замовлень, освітніх програм та логістичних послуг

Отже, у випадку недотримання умов або проблем із виконанням договору можливе застосування штрафних санкцій чи розірвання договору відповідно до умов договору. Для забезпечення прозорості та уникнення корупції важливо суворо дотримуватись встановлених процедур. Допорогові закупівлі допомагають замовникам отримувати послуги і товари за оптимальною ціною та підвищують прозорість публічних закупівель.

2.2. Проведення відкритих торгів з Особливостями

Відкриті торги - процедура закупівлі для замовників, визначених у п. 1-3 ч. 1 ст. 2 Закону України № 922-VIII, у разі здійснення закупівлі, за умови що вартість предмета закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 200 тис. грн., а робіт - 1,5 млн. грн.

Відкриті торги є найпоширенішою процедурою закупівель у системі державних закупівель, яка дозволяє забезпечити прозорість та конкуренцію. В Україні процедура відкритих торгів регулюється Законом України «Про публічні закупівлі». Нижче розглянемо детально процес проведення відкритих торгів та їх особливості.

Процедура відкритих торгів складається з кількох ключових етапів:

1. Оголошення тендеру. Замовник (державна установа або інший суб'єкт, що проводить закупівлі) публікує оголошення про закупівлю на електронному майданчику, як правило, через систему Prozorro. У повідомленні зазначаються деталі предмета закупівлі, критерії відбору, строки подання пропозицій тощо.

2. Період уточнень. Учасники можуть ставити питання щодо предмета

закупівлі або умов участі. Саме на цьому етапі потенційні учасники мають можливість отримати додаткову інформацію, необхідну для підготовки якісних та конкурентоспроможних пропозицій. Цей етап дозволяє замовнику уточнити певні деталі, а учасникам - розібратися в умовах тендеру, вимогах до товару, послуги або роботи, а також у вимогах до документації.

Законодавством встановлені мінімальні строки для цього етапу, що залежать від вартості та типу закупівлі. Для стандартних відкритих торгів період уточнень зазвичай триває від 5 до 10 днів, щоб забезпечити достатній час для питань і відповідей. Учасники подають запитання через електронний майданчик. Всі питання та відповіді є анонімними та публікуються в системі Prozorro, що гарантує доступність інформації для всіх зацікавлених сторін.

3. Подання пропозицій. Учасники подають свої тендерні пропозиції через електронну систему. Пропозиції подаються в анонімній формі, що забезпечує конфіденційність до моменту аукціону.

4. Аукціон. Відкриті торги в системі Prozorro включають три раунди, де учасники можуть знижувати свої цінові пропозиції, щоб здобути перевагу над конкурентами. Кожен раунд триває кілька хвилин.

5. Розкриття пропозицій. Після завершення аукціону система автоматично розкриває подані пропозиції, і замовник починає оцінювати їх відповідність умовам тендеру.

6. Оцінка пропозицій та визначення переможця. Замовник перевіряє документи учасників на відповідність кваліфікаційним вимогам, аналізує технічні та комерційні пропозиції. Переможцем обирається той учасник, чия пропозиція найкраще відповідає умовам і є економічно вигідною.

7. Оголошення результатів. Результати відкритих торгів публікуються в системі Prozorro. Замовник укладає договір з переможцем, а інші учасники можуть оскаржити результати торгів, якщо вважають, що процедура була проведена з порушеннями.

Особливості відкритих торгів:

прозорість. Усі етапи проведення відкритих торгів відбуваються в

електронній системі, що мінімізує корупційні ризики та забезпечує доступність інформації для всіх зацікавлених сторін.

анонімність учасників. До моменту завершення аукціону замовник не знає, хто подає пропозиції, що забезпечує чесну конкуренцію.

обов'язковий електронний аукціон. На відміну від інших форм закупівель, у відкритих торгах аукціон є обов'язковим етапом, який дозволяє учасникам знизити свої цінові пропозиції.

можливість оскарження. Учасники мають право оскаржувати рішення замовника в Антимонопольному комітеті України, що забезпечує правовий захист їхніх інтересів.

Відкриті торги можуть бути стандартними або із публікацією англійською мовою. Останній вид обирається, якщо вартість закупівлі перевищує встановлений поріг, а участь можуть брати іноземні компанії. Це дає можливість залучити ширше коло учасників і сприяти міжнародній конкуренції. Відкриті торги із публікацією англійською мовою. Цей вид торгів використовують для крупніших закупівель, які можуть зацікавити іноземних постачальників.

Особливістю є те, що замовник публікує оголошення англійською мовою, а термін проведення процедур є довшим.

Переваги відкритих торгів

висока конкуренція між учасниками.

забезпечення прозорості на всіх етапах закупівлі.

захист інтересів як замовника, так і учасників через можливість оскарження.

Недоліки:

тривалий процес, який може займати багато часу.

високі вимоги до документації та можливість дискваліфікації за незначні помилки.

Особливості відкритих торгів роблять цей вид закупівель особливо привабливим з точки зору забезпечення прозорості, конкурентності та

справедливості. Розглянемо ключові особливості відкритих торгів.

1. Прозорість.

Електронна система Prozorro: Усі етапи проведення відкритих торгів відбуваються через електронну систему Prozorro, де публікується вся інформація про торги: оголошення, документація, відповіді на запитання, пропозиції учасників, результати аукціону, рішення щодо визначення переможця та підписання договору.

Доступ до інформації: Вся інформація про тендер доступна у відкритому доступі, що забезпечує можливість громадського контролю та сприяє довірі до системи державних закупівель. Кожен може побачити, хто є учасниками, які ціни пропонуються та який був результат тендеру.

Прозорість на всіх етапах: Від підготовки тендерної документації до підписання договору всі дії замовника є відкритими для перегляду. Це мінімізує корупційні ризики, оскільки жоден етап не відбувається за зачиненими дверима.

2. Анонімність учасників. Захист від суб'єктивного ставлення: До моменту завершення аукціону замовник не знає, хто подає пропозиції, адже вони подаються в анонімній формі. Це захищає учасників від упередженого ставлення з боку замовника та сприяє чесній конкуренції.

Анонімний аукціон: Під час аукціону замовник бачить лише суму пропозицій, а не назви компаній. Це дозволяє обирати переможця виключно на основі економічних критеріїв, а не особистих симпатій або відносин з конкретними постачальниками.

3. Обов'язковий електронний аукціон.

Механізм зниження цін: Аукціон є обов'язковим етапом у відкритих торгах і проводиться в три раунди. Це дає можливість учасникам знижувати свої цінові пропозиції, конкуруючи за найкращу ціну. Виграє той, хто запропонував найбільш економічно вигідну пропозицію.

Покрокове зниження пропозицій: У кожному з раундів учасники можуть поступово знижувати свої ціни, реагуючи на пропозиції конкурентів. Це сприяє досягненню нижчої ціни для замовника, адже учасники намагаються

запропонувати найбільш вигідні умови.

Динаміка ринку: Аукціон дозволяє в реальному часі побачити, наскільки конкурентоспроможною є кожна пропозиція. Завдяки цій динаміці замовник може отримати ринкову ціну, що особливо важливо для забезпечення економії державних коштів.

4. Можливість оскарження.

Оскарження рішень замовника: Учасники мають право оскаржувати рішення замовника, якщо вважають, що процедуру було проведено з порушеннями. Оскарження подається до Антимонопольного комітету України, який розглядає справи щодо порушення конкурентного законодавства.

Правовий захист учасників: Можливість оскарження захищає інтереси учасників і допомагає уникати недобросовісних дій з боку замовників. Якщо виявлено порушення, результати торгів можуть бути скасовані, а процедура перезапущена.

Додатковий етап перевірки: Процедура оскарження додає додатковий рівень контролю до відкритих торгів, що забезпечує об'єктивність і прозорість процесу закупівель.

5. Конкуренція між учасниками.

Залучення широкого кола постачальників: Відкриті торги дозволяють брати участь будь-яким компаніям, що відповідають вимогам тендерної документації. Це сприяє збільшенню кількості учасників і створює здорову конкуренцію.

Вигода для замовника: Висока конкуренція між учасниками дозволяє замовнику отримати кращі умови за рахунок зниження цін, що є важливим для раціонального використання бюджетних коштів.

Мінімальні вимоги до участі: У відкритих торгах зазвичай передбачені прості умови участі, що дозволяє залучати нових постачальників на ринок державних закупівель.

6. Доступність інформації та повний звіт

Відкритий доступ до тендерної документації: Кожен, хто має доступ до

системи Prozorro, може ознайомитися з усією тендерною документацією, включаючи вимоги до учасників, технічні специфікації, бюджет і терміни виконання замовлення.

Звітування про виконання контракту: Після завершення тендеру і підписання договору замовник повинен звітувати про виконання контракту. Це забезпечує громадський контроль не лише за процесом відбору постачальника, а й за виконанням зобов'язань.

Можливість аудиту: Будь-яка зацікавлена сторона, включаючи громадські організації, контролюючі органи та інші учасники ринку, може проаналізувати документи для впевненості у законності проведеної закупівлі.

7. Відкриті торги із публікацією англійською мовою

Міжнародна конкуренція: Якщо закупівлі перевищують певний поріг, замовник зобов'язаний опублікувати оголошення англійською мовою, що дозволяє іноземним компаніям брати участь у торгах. Це збільшує конкуренцію і дає можливість отримати кращу ціну та якість.

Довший період підготовки пропозицій: Відкриті торги із публікацією англійською мовою зазвичай тривають довше, ніж звичайні торги, щоб іноземні постачальники могли підготувати документацію і належним чином вивчити вимоги.

Більші вимоги до замовника: Замовник має забезпечити переклад документації та чітко зазначити вимоги, що дозволяє іноземним компаніям повністю розуміти тендер і конкурувати на рівних умовах з українськими постачальниками.

Відкриті торги є ключовою процедурою тендерних закупівель. Згідно з вимогами Особливостей, вони застосовуються у випадках, коли вартість закупівлі перевищує: 100 тис. грн для товарів і послуг; 200 тис. грн для послуг з поточного ремонту; 1,5 млн. грн для робіт.

Для проведення відкритих торгів обов'язковою умовою є наявність хоча б одного учасника. Вимоги до оголошення, тендерної документації, проекту договору та технічного завдання суворо регламентовані Законом України №

922-VIII [67] та Особливостями.

Етапи проведення відкритих торгів з Особливостями можна зобразити більш докладно за допомогою алгоритму, який представлено на рис. 2.3.

Рисунок 2.3 - Алгоритм проведення відкритих торгів з Особливостями
[сформовано автором за [13]]

Вартісні межі для проведення відкритих торгів з Особливостями для звичайних замовників наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6 - Вартісні межі для проведення відкритих торгів з Особливостями для звичайних замовників

Вид предмета закупівлі	Вартісна межа
Товари	100 тис. грн.
Послуги	100 тис. грн
Послуги з поточного ремонту	200 тис. грн
Роботи	1,5 млн. грн

Вартісні межі для проведення відкритих торгів з Особливостями для оборонних замовників наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 - Вартісні межі для проведення відкритих торгів з Особливостями для оборонних замовників

Вид предмета закупівлі	Вартісна межа
Товари	200 тис. грн.
Послуги	200 тис. грн
Послуги з поточного ремонту	200 тис. грн
Роботи	1,5 млн. грн

Щоб доповнити статистику, наведу більш детальну інформацію про публічні закупівлі за кожен рік, враховуючи кількість оголошених тендерів, кількість укладених контрактів, рівень конкуренції та основні категорії закупівель.

Розширені дані про публічні закупівлі Prozorro подано у табл. 2.8.

Таблиця 2.8 - Публічні закупівлі Prozorro за 2022-2024 рр.

Рік	Загальна сума контрактів (млрд грн)	Заощаджено (млрд грн)	Кількість тендерів	Кількість контрактів	Рівень конкуренції (середня кількість пропозицій)	Основні категорії закупівель
2022	790	45	1 500 000	2 800 000	2.5	Будівництво, дороги, продукти харчування
2023	484	37	1 000 000	2 000 000	1.8	Продукти харчування, будівельні роботи, медикаменти
2024	480	42	1 250 000	2 700 000	2.02	Продукти харчування, ліки, паливо, електроенергія

Так, відновлення економіки у 2024 році призвело до зростання кількості тендерів (+25 % порівняно з 2023 роком).

Детальніше розглянемо аналіз публічних закупівель Prozorro за 2022-2024 роки. Доповнений аналіз з додатковими категоріями та параметрами:

Загальні обсяги закупівель. Основні категорії закупівель:

1. 2022 рік:

Будівництво та ремонти: 416 млрд. грн.

Закупівлі для потреб ЗСУ (бронежилети, техніка): 60 млрд. грн Продукти харчування та медикаменти: 55 млрд. грн Транспортні послуги та паливо: 50 млрд. грн.

2. 2023 рік:

Медикаменти та засоби для лікарень: 100 млрд. грн. Продукти харчування та логістика: 120 млрд. грн.

Будівельні матеріали для відновлення інфраструктури: 80 млрд. грн.
Охорона, безпека та ЗСУ: 65 млрд. грн.

Енергетика: 60 млрд. грн.

3. 2024 рік:

Продукти харчування та медичні засоби: 150 млрд. грн. Будівництво та відновлення інфраструктури: 120 млрд. грн. Паливо та енергетичні ресурси: 90 млрд. грн.

Транспортні послуги та логістика: 60 млрд. грн.

Програмне забезпечення для урядових організацій: 40 млрд. грн.

У найближчі роки очікується зростання рівня конкуренції на ринку завдяки покращенню бізнес-середовища в Україні. Однак важливим викликом залишатиметься забезпечення належної транспарентності та ефективності, особливо у великих інфраструктурних проектах.

Відповідно до Звіту Антимонопольного комітету України за 2024 рік найбільшу частку за очікуваною вартістю закупівель становлять відкриті торги з Особливостями - 59,83% вартості всіх закупівель. Це означає, що використання саме відкритих торгів з Особливостями забезпечує проведення дороговартісних закупівель, що є позитивним фактором для забезпечення конкуренції та прозорості.

Розподіл успішних закупівель за типами методів закупівель наведено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9 - Кількість та загальна очікувана вартість успішних закупівель (лотів) за типами методів закупівель

Тип методу закупівлі	Кількість закупівель, шт	Кількість закупівель, %	Очікувана вартість закупівель, млрд. грн	Очікувана вартість закупівель, %
1	2	3	4	5
Звіт про договір про закупівлю, укладений без використання ЕСЗ	2 971 278	89,72%	302,66	32,21 %
Відкриті торги з особливостями	184 543	5,57%	562,28	59,83 %
Запит пропозицій постачальників	149 672	4,52%	71,11	7,57 %
Спрощена процедура закупівлі	6 178	0,19%	2,48	0,26 %

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5
Закупівля за рамковою угодою	174	0,005%	0,92	0,10 %
Переговорна процедура	88	0,003%	0,28	0,03%
Відкриті торги із публікацією англ. мовою	5	0,0002%	0,03	0,003%
Відкриті торги	11	0,0003%	0,01	0,001%
Всього:	3 311 949	100,00%	939,78	100,00%

Таким чином, відкриті торги з Особливостями є ефективним інструментом для проведення державних закупівель, який забезпечує прозорість, конкурентність і справедливість на ринку. Відкриті торги з Особливостями роблять їх ефективним та прозорим інструментом для закупівель, забезпечуючи рівні умови для всіх учасників. Це знижує корупційні ризики, стимулює конкуренцію, захищає права учасників і дозволяє державним установам отримувати товари, роботи чи послуги на вигідних умовах.

2.3. Проведення закупівель через систему Prozorro Market

Prozorro Market є однією з найважливіших ініціатив в Україні, яка дозволяє державним установам здійснювати закупівлі онлайн, забезпечуючи прозорість, ефективність і конкуренцію. Основна мета Prozorro Market полягає в тому, щоб зменшити корупційні ризики, скоротити витрати та забезпечити якісний процес закупівель для державних замовників [91].

Система працює за принципом каталогу, де постачальники можуть розміщувати свої товари й послуги, а замовники - переглядати і купувати необхідні ресурси. Основними перевагами Prozorro Market є зручність у користуванні, економія коштів і часу, а також висока конкурентність.

Система дозволяє державним замовникам здійснювати закупівлі за допомогою таких кроків:

1. реєстрація замовника: створення облікового запису і надання відповідної інформації про установу.

2. пошук товарів або послуг: замовники можуть здійснювати пошук продукції за допомогою фільтрів, які дозволяють вибрати категорії, постачальників та інші параметри.

3. формування замовлення: додавання товарів до кошика та підтвердження замовлення.

4. процес торгів: система пропонує доступ до відкритих торгів або можливість скористатися вже сформованими каталогами, залежно від специфіки замовлення.

5. підтвердження покупки: остаточне оформлення замовлення і його відображення в системі з подальшим звітуванням.

Prozorro Market - інтернет-магазин для державних замовників
Електронний каталог Prozorro Market – це систематизована база актуальних пропозицій товарів від постачальників, яку адмініструють централізовані закупівельні організації. Замовники можуть використовувати каталог для вибору постачальника товарів [91].

Постанова КМУ №1178 від 12.10.2022 р. визначає особливості використання е-каталогу Prozorro Market у період дії воєнного стану та протягом 90 днів після його завершення. Згідно з цим документом, електронний каталог може використовуватися як:

альтернатива закупівлі без використання електронної системи для закупівель товарів вартістю до 100 тис. гривень замовники можуть скористатися е-каталогом відповідно до умов, встановлених адміністратором електронної системи.

альтернатива відкритим торгам з особливостями для товарів, вартість яких перевищує 100 тис. гривень, закупівля може здійснюватися шляхом відкритих торгів або з використанням е-каталогу. У цьому випадку замовник обирає постачальника через запит цінових пропозицій відповідно до затвердженого порядку.

Процедура закупівлі через запит цінових пропозицій.

Замовник обирає профіль товару та створює запит, у якому зазначає:

необхідну кількість товару;
строки та місце поставки;
спосіб оплати.

Також можна завантажити проєкт договору або скористатися шаблоном.

Постачальники отримують запрошення електронною поштою та протягом не менше ніж 2 робочих днів подають свої пропозиції.

Система автоматично обирає переможця на основі наданих пропозицій. Замовнику не потрібно готувати тендерну документацію або проводити розгляд пропозицій.

Алгоритм запиту ціни пропозицій в Prozorro Market наведено на рис. 2.4.

Рисунок 2.4 - Алгоритм запиту ціни пропозицій в Prozorro Market

[сформовано автором за [91]]

При закупівлі через запит цінкових пропозицій, відповідно до п. 10, 12 Особливостей, замовник зобов'язаний публікувати звіт про виконання договору, укладеного за результатами закупівлі, а також будь-які зміни до цього договору, якщо такі мали місце.

У Prozorro Market державні замовники значно полегшені, оскільки вони не зобов'язані проводити кваліфікацію постачальників або перевіряти їх документи – усі ці етапи виконуються ЦЗО.

Для успішного проходження кваліфікації учасник повинен підтвердити досвід постачання товарів із тієї категорії, в яку його організація подає заявку. Учасник може самостійно вибрати зручний спосіб підтвердження досвіду, зазначений в оголошенні про відбір.

Протягом 10 робочих днів після публікації заявки учасником, ЦЗО має

розглянути її та оприлюднити результати кваліфікації. Якщо постачальник не пройшов кваліфікацію, він може повторно подати заявку за тим самим оголошенням. Оголошення про відбір діє до 3 років, і протягом цього часу постачальники можуть подавати заявки на кваліфікацію до електронного каталогу Prozorro Market.

Алгоритм кваліфікації постачальника в е-каталог Prozorro Market представлено на рис. 2.5.

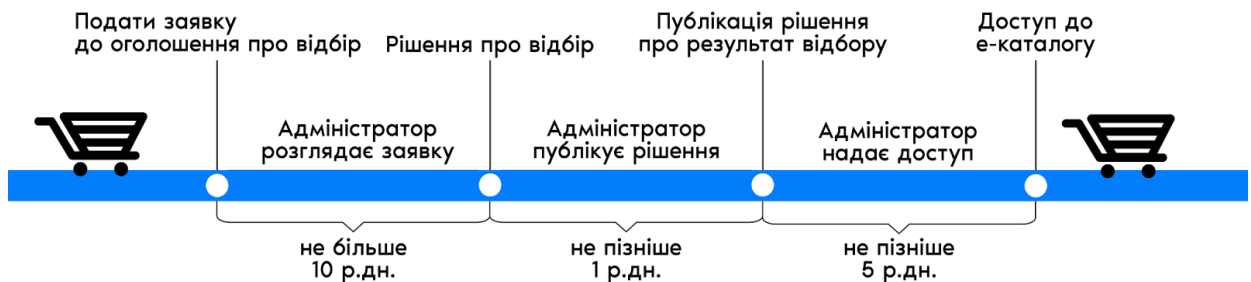

Рисунок 2.5 - Алгоритм кваліфікації постачальника в е-каталог Prozorro Market
[сформовано автором за [91]]

Подача заявок та кваліфікація постачальників не потребує оплати. Постачальники в Prozorro Market сплачують не за участь у торгах, а комісію за використання електронного каталогу, яка розраховується від вартості договору на момент його укладання: 3 % від суми договору для закупівель до 50 тис. грн; 2 % для закупівель до 200 тис. грн; 1 % для закупівель понад 200 тис. грн. Для замовників використання електронного каталогу Prozorro Market є безкоштовним.

Основні категорії товарів, що купуються через е-каталог Prozorro Market подано у табл. 2.10.

Найбільша частка закупівель - Медичне обладнання. Це може свідчити про пріоритетність забезпечення медичних установ.

Таблиця 2.10 - Основні категорії товарів, що купуються через е-каталог Prozorro Market

Категорія товару	Відсоток від загальної кількості закупівель	Приклади товарів
Офісні товари	15 %	Папір, ручки, меблі, принтери
Будівельні матеріали	20 %	Цемент, бетон, арматура, будівельні інструменти
Медичне обладнання	25 %	Маски, апарати ШВЛ, ліжка, захисні костюми
Продукти харчування	10 %	Овочі, м'ясо, молочні продукти
Комп'ютери та техніка	18 %	Ноутбуки, монітори, програмне забезпечення
Інші послуги	12 %	Консалтинг, технічне обслуговування

Основний акцент зроблено на матеріальних товарах (88 %), що вказує на фокус на забезпеченні першочергових потреб, особливо у сфері медицини, будівництва та технологій (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 - Статистика замовників за типом організації

Тип організації	Кількість замовників	Частка від загальної кількості замовників (%)	Опис типових закупівель
Освітні установи	5,000	33 %	Закупівля підручників, шкільного обладнання
Медичні заклади	3,000	20 %	Ліки, медичне обладнання, інструменти
Органи місцевого самоврядування	4,000	27 %	Будівельні матеріали, транспортні послуги
Соціальні установи	1,000	7 %	Продукти харчування, одяг, побутові товари
Державні підприємства	2,000	13 %	Промислове обладнання, ІТ-рішення

Витрати на закупівлі залежно від категорій у 2024 р. наведено у табл. 2.12.

Таблиця 2.12 - Витрати на закупівлі залежно від категорій у 2024 р.

Категорія товару	Витрати у 2023 р., млн. грн	Витрати у 2024 р., млн. грн	Темп змін, %.
Офісні товари	800	900	+12.5
Будівельні матеріали	1,200	1,350	+12.5
Медичне обладнання	1,500	2,000	+33.3
Продукти харчування	500	450	-10
Комп'ютери та техніка	700	950	+35.7
Інші послуги	400	350	-12.5

Етапи впровадження змін в системі Prozorro Market за 2024 р. наведено у табл. 2.13.

Таблиця 2.13 - Етапи впровадження змін в системі Prozorro Market за 2024 р.

Етап впровадження	Дата реалізації	Ключові зміни, впроваджені на етапі
Автоматизація каталогу товарів	Січень 2024 р.	Додано автоматичні фільтри для швидшого пошуку товарів
Впровадження мобільної версії	Квітень 2024 р.	Запущено мобільний додаток для зручності користувачів
Підвищення захисту даних	Червень 2024 р.	Впроваджено багатофакторну аутентифікацію для замовників і постачальників
Оновлення інтерфейсу	Вересень 2024 р.	Поліпшено інтерфейс користувача, зроблено більш інтуїтивним
Розширення можливостей тендерів	Листопад 2024 р.	Додано нові функції для тендерів з великими обсягами закупівель

Інформація вище наведених свідчить, що Prozorro Market ефективно адаптується до потреб різних типів замовників, забезпечуючи їх необхідними ресурсами і полегшуючи процес закупівлі. Позитивні зміни в категоріях закупівель, фінансові показники та спрощення адміністративних процесів демонструють ефективність системи в забезпеченні доступності та прозорості. Система продовжує розвиватися, зокрема шляхом оновлення інтерфейсу і впровадження нових захисних механізмів, що сприяє підвищенню безпеки та зручності користування для різних типів установ.

Таким чином, Prozorro Market є успішним інструментом для оптимізації державних закупівель в Україні та є ключовим фактором для створення конкурентного і прозорого середовища в державному секторі.

Основні показники ефективності системи е-каталог Prozorro Market за 2024 р. представлено у табл. 2.14.

Таблиця 2.14 - Основні показники ефективності системи е-каталог Prozorro Market за 2024 р.

Параметр	Значення	Опис
1	2	3
Кількість укладених угод	50,000	Кількість угод, які були укладені в системі в 2023 році.
Загальна сума закупівель	12 млрд. грн	Сумарний обсяг фінансів, що пройшов через систему.

Продовження табл. 2.14

1	2	3
Економія коштів	1,2 млрд. грн	Розрахункова економія коштів завдяки прозорим закупівлям і відсутності корупційної складової.
Кількість постачальників	8,000	Число постачальників, які беруть участь у торгах.
Кількість замовників	15,000	Кількість державних установ, що здійснюють закупівлі через систему.
Середній час укладання угоди	5 днів	Середня тривалість часу, необхідного для завершення процесу укладання угоди.

Показники закупівель через е-каталог Prozorro Market за 2022-2024 pp. наведена у табл. 2.15.

Таблиця 2.15 - Показники закупівель через е-каталог Prozorro Market за 2022-2024 pp.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Кількість проведених закупівель	160 тисяч конкурентних закупівель	3,6 млн завершених закупівель	4 млн завершених закупівель
Загальна сума закупівель	майже 200 млрд. грн	622 млрд. грн (очікувана вартість)	700 млрд. грн
Кількість учасників	33 тисячі	40 тисяч	45 тисяч
Обсяг закупівель через е-каталог Prozorro Market	до 2 млрд. грн	5 млрд. грн	7 млрд. грн

Отже, інформація за 2024 рік базуються на темпах зростання, відображених у попередніх роках, та можуть бути уточнені після завершення звітного періоду. Воєнний стан і зміни в законодавстві вплинули на зростання обсягів закупівель через е-каталог Prozorro Market, оскільки система забезпечила швидкий і прозорий доступ до товарів і послуг у критичних умовах.

Переваги та недоліки системи Prozorro Market відображено у табл. 2.16.

Таблиця 2.16 - Переваги та недоліки системи Prozorro Market

Критерій	Переваги	Недоліки
1	2	3
Прозорість	Можливість відслідковувати кожен етап закупівлі.	Складнощі з доступом до детальних даних для учасників зі слабкою технічною підготовкою.
Економічна вигода	Значна економія коштів для державних установ.	Обмеження за асортиментом товарів, які можна купувати через каталог.

Продовження табл. 2.16

1	2	3
Зручність користування	Проста інтерфейсна навігація, можливість швидкого пошуку товарів.	Потребує додаткового навчання для нових користувачів.
Швидкість закупівель	Суттєве скорочення часу на проведення закупівель.	Деякі тендери вимагають тривалого розгляду та підтвердження.
Конкурентність	Створення умов для конкуренції між постачальниками, що підвищує якість продукції.	Високий рівень конкуренції може відштовхнути малий бізнес через низькі ціни.

Ключовими особливості системи Prozorro Market у 2025 році є:

систематизована База: це база товарів від кваліфікованих постачальників, яку формують Централізовані Закупівельні Організації (ЦЗО);

спрощений Процес: це швидкий інструмент для закупівлі товарів, оскільки постачальники вже перевірені;

відсутність Аукціону (у більшості випадків): якщо є достатня кількість пропозицій, перемагає найнижча ціна, що не потребує електронного аукціону, на відміну від класичних закупівель, де аукціон триває кілька раундів.

Основними перевагами системи Prozorro Market є зручність у користуванні, значне скорочення часу на укладання угод, підвищення рівня конкурентності та зниження корупційних ризиків. Завдяки цій системі державні установи змогли отримати можливість здійснювати закупівлі швидше і ефективніше, уникаючи великих обсягів бюрократії.

Серед недоліків системи Prozorro Market можна виділити обмежений асортимент товарів та необхідність навчання нових користувачів для ефективного користування платформою. Також відзначається певна віддаленість малих постачальників, які можуть бути не в змозі конкурувати з великими компаніями через низькі ціни.

Загалом, система Prozorro Market стала значним проривом у сфері публічних закупівель в Україні, забезпечуючи прозорість і доступність державних закупівель, зробивши процеси більш економічно обґрунтованими і доступними для суспільного контролю. Це позитивно впливає на суспільну довіру до державних інститутів і допомагає знизити корупцію у сфері

публічних закупівель.

Висновки за розділом 2

1. Допорогові закупівлі є важливим інструментом для забезпечення невеликих потреб замовників із дотриманням основних принципів економічності та ефективності. Процедура таких закупівель менш формалізована, проте прозорість забезпечується через використання електронної системи Prozorro. Замовник має право здійснювати закупівлі без оголошення процедури торгів, але з обов'язковим оприлюдненням звіту про укладений договір. Для закупівель, що перевищують певний поріг (50 тис. грн), рекомендовано застосовувати електронний аукціон або спрощену процедуру.

2. Відкриті торги з Особливостями є основною процедурою публічних закупівель в Україні, яка забезпечує конкуренцію між учасниками та вибір найкращої пропозиції. Особливості проведення торгів передбачають: опублікування оголошення про закупівлю в системі Prozorro; застосування електронного аукціону для зниження вартості пропозицій; визначення переможця за критерієм найбільш економічно вигідної пропозиції.

У специфічних випадках, таких як закупівлі в умовах воєнного стану, можуть використовуватись скорочені строки подання пропозицій чи інші спрощення для оперативності.

3. Prozorro.Маркет - державний онлайн-магазин, який дозволяє здійснювати закупівлі товарів і послуг стандартної якості в межах визначених бюджетів без проведення традиційної тендерної процедури. Переваги системи Prozorro Market включають: швидкий доступ до перевірених постачальників; автоматизація процесу вибору пропозицій; прозорість і контроль за укладеними угодами. Цей інструмент значно спрощує закупівлі, особливо для невеликих потреб.

РОЗДІЛ 3

ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ КОНТРОЛЮ ТА ОСКАРЖЕННЯ ПРОЦЕДУР ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

3.1. Контроль у сфері публічних закупівель

Контроль у сфері публічних закупівель в Україні є багаторівневим і охоплює як державний, так і громадський нагляд.

Основні принципи контролю:

прозорість (відкритий доступ до інформації через Prozorro;
відповідальність (застосування санкцій у разі порушень);
ефективність (оптимальне використання бюджетних коштів) [30].

Ця багаторівнева система контролю сприяє підвищенню довіри до публічних закупівель та запобігає їхньому використанню в корупційних схемах. Контроль у сфері публічних закупівель в Україні є багаторівневим процесом, який здійснюють уповноважені органи, органи державної влади, місцевого самоврядування, а також громадські організації. Його мета - забезпечити законність, ефективність і прозорість процедур публічних закупівель, запобігти корупції та іншим зловживанням у цій сфері.

Суб'єктами контролю у сфері публічних закупівель є [30]:

1. Державна аудиторська служба України (ДАСУ). Це ключовий орган державного фінансового контролю у сфері публічних закупівель. Моніторинг закупівель здійснюється автоматично на основі ризик-індикаторів у системі Prozorro. Ці індикатори виявляють потенційні порушення. Моніторинг також може бути ініційований на підставі звернень громадян, органів влади або учасників закупівель. За результатами перевірок ДАСУ складає висновок із рекомендаціями для усунення порушень. У разі грубих порушень матеріали можуть бути передані до правоохоронних органів. Основні функції:

проведення перевірок правомірності проведення процедур закупівель;

моніторинг процедур закупівель у системі Prozorro;

аудит використання бюджетних коштів, витрачених через закупівлі.

2. Антимонопольний комітет України (АМКУ) відіграє важливу роль у забезпеченні добросовісної конкуренції під час проведення публічних закупівель. Учасники закупівель, які вважають, що їхні права були порушені, подають скаргу через систему Prozorro. АМКУ розглядає скаргу у встановлений строк (зазвичай 15 робочих днів). За результатами розгляду приймається рішення про скасування неправомірних дій замовника або про відхилення скарги. Основні функції:

розгляд скарг учасників тендерів на дії замовників;

виявлення та запобігання антиконкурентним узгодженим діям (змова між учасниками тендерів).

3. Державне казначейство України контролює оплату договорів, укладених за результатами публічних закупівель. Основні функції:

перевірка законності фінансових операцій перед здійсненням платежів;

відмовляє в оплаті у випадку виявлення порушень у процедурі закупівлі.

4. Рахункова палата України забезпечує контроль за ефективним використанням державних коштів, у тому числі через закупівлі. Основні функції:

проведення аудитів великих закупівель;

оцінка результативності використання бюджетних коштів.

5. Органи місцевого самоврядування. На місцевому рівні контроль за закупівлями здійснюється уповноваженими структурними підрозділами або комісіями місцевих рад. Функції:

перевірка закупівель, що фінансуються з місцевих бюджетів;

контроль виконання договорів закупівель.

6. Громадський контроль. Важливу роль у сфері публічних закупівель відіграють громадськість, журналісти та неурядові організації. Інструменти громадського контролю:

система Prozorro забезпечує відкритий доступ до інформації про всі

закупівлі, включаючи тендерну документацію, пропозиції учасників і договори; громадські організації, такі як DOZORRO, аналізують закупівлі, виявляють порушення та подають звернення до органів контролю.

Процес контролю включає [30]:

Моніторинг закупівель - виявлення порушень під час оголошення тендерів, укладання чи виконання договорів;

аудити та перевірки - ініціюються за власною ініціативою органів або за скаргами громадян і учасників тендерів;

оскарження - учасники закупівель можуть оскаржувати дії замовника в АМКУ;

рішення та санкції - в разі виявлення порушень можуть застосовуватися штрафи, скасування результатів тендерів чи подання до правоохоронних органів.

Усі ці заходи спрямовані на те, щоб мінімізувати корупцію та нераціональне використання публічних коштів.

Основні інституції та механізми, що забезпечують контроль, можна класифікувати наступним чином [30]:

1. Державні органи контролю:

Антимонопольний комітет України (АМКУ). Метою діяльності АМКУ у сфері публічних закупівель є забезпечення державного захисту конкуренції у сфері публічних закупівель.

Основним завданням АМКУ є участь у формуванні та реалізації конкурентної політики в частині:

здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції;

контролю за концентрацією, узгодженими діями суб'єктів господарювання та дотриманням вимог законодавства про захист економічної

конкуренції під час регулювання цін (тарифів) на товари, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій;

сприяння розвитку добросовісної конкуренції;

методичного забезпечення застосування законодавства про захист економічної конкуренції;

здійснення контролю щодо створення конкурентного середовища та захисту конкуренції у сфері публічних закупівель;

проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання та здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції.

АМКУ будує свою діяльність на принципах: законності; гласності; захисту конкуренції на засадах рівності фізичних та юридичних осіб перед законом та пріоритету прав споживачів.

АМКУ як орган оскарження у сфері публічних закупівель має такі повноваження:

утворювати Комісію (комісії) з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель;

визначати кількість комісій з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель;

затверджувати та оприлюднювати узагальнену практику розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель;

затверджувати та оприлюднювати Регламент роботи Комісії з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель;

затверджувати та оприлюднювати методичні рекомендації для Комісії з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель щодо специфіки розгляду комісіями скарг.

Для забезпечення розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель АМКУ утворює Комісію (комісії) з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель.

Державна аудиторська служба України (ДАСУ) перевіряє закупівлі на предмет дотримання процедур та ефективності використання коштів, аналізує

їх наявність фінансових порушень та можливих зловживань. Здійснює моніторинг процедур закупівель за допомогою автоматизованих систем аналізу даних, включаючи систему Prozorro.

Рахункова палата орган виконує зовнішній контроль та аудит використання бюджетних коштів, що включає і сферу закупівель. Основною задачею є контроль за ефективністю і законністю використання державних коштів.

Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) проводить розслідування щодо корупційних правопорушень у публічних закупівлях. Воно може втручатися, якщо є підозри на наявність корупційних схем або зловживань під час закупівель.

Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру (для спеціалізованих закупівель). Спеціальні органи, такі як ця служба, проводять контроль у відповідних секторах державної діяльності, наприклад, у будівельних або інфраструктурних закупівлях.

2. Система електронних закупівель Prozorro. Система Prozorro створена для забезпечення прозорості процесу закупівель та запобігання корупції. Вона автоматично фіксує всі дії в процесі закупівлі, надаючи дані для контролюючих органів і громадськості. Prozorro дозволяє здійснювати моніторинг за допомогою алгоритмів для виявлення потенційно корупційних або неефективних процедур.

3. Громадський контроль. Громадські організації та аналітичні центри Існує кілька організацій, таких як Transparency International Ukraine та DOZORRO, які активно беруть участь у моніторингу та аналізі процедур закупівель. Вони перевіряють інформацію про проведені тендери та повідомляють про порушення.

Громадські ради та незалежні експерти. Деякі органи державної влади створюють громадські ради, які виконують функції дорадчих органів, аналізують політику у сфері закупівель та надають рекомендації щодо вдосконалення процедур.

4. Інструменти для контролю:

Аналітичний модуль ВІ Prozorro. Використовується для проведення аналітики публічних закупівель та виявлення ризиків або порушень. Цей модуль надає доступ до різноманітних даних для аналізу державних закупівель, що робить процеси прозорими та підконтрольними.

Механізми оскарження. Учасники закупівель можуть подавати скарги до Антимонопольного комітету щодо рішень, дій або бездіяльності замовника, а також на дискримінаційні умови в тендерній документації. Це забезпечує можливість оперативного втручання у разі виявлення порушень.

Процес контролю публічних закупівель включає:

моніторинг процедур закупівель, коли автоматизована система Prozorro використовує ризик-індикатори для виявлення потенційних порушень, контролюючі органи або громадськість можуть ініціювати перевірку окремих процедур.

перевірки та аудит. ДАСУ проводить планові та позапланові перевірки, аналізуючи документацію замовників та учасників, рахункова палата перевіряє ефективність витрачання коштів.

розгляд скарг. Учасники, які незадоволені діями замовників, можуть подати скаргу до АМКУ, скарга розглядається в установлені строки, і за її результатами приймається рішення.

виявлення порушень. Якщо під час перевірки або моніторингу виявляються порушення, складаються акти й висновки. У разі необхідності матеріали передаються до правоохоронних органів.

штрафи. Порушникам можуть бути накладені штрафи, а результати тендерів - скасовані. У разі серйозних порушень можливе притягнення до кримінальної відповідальності.

Фінансовий контроль у сфері публічних закупівель має забезпечувати виявлення та фіксацію порушень законодавства, а також застосування санкцій до порушників. На основі результатів цих заходів необхідно проводити аналіз факторів, що призвели до порушень процедур і правил організації закупівель, та

розробляти механізми для їх попередження в майбутньому.

Елементами фінансового контролю є суб'єкти (сукупність органів, які здійснюють фінансовий контроль), об'єкти (грошові, розподільчі процеси при формуванні та використанні фінансових ресурсів), нормативно-правові акти (закріплюють правові основи створення та функціонування фінансового контролю), види та методи фінансового контролю.

Основними завданнями фінансового контролю є [30]:

перевірка збереження, ефективного та цільового використання бюджетних коштів бюджетними отримувачами;

перевірка виконання фінансових зобов'язань перед державою та органами місцевого самоврядування з боку організацій та громадян;

контроль за виконанням державних цільових програм та витрачанням коштів, спрямованих на їх реалізацію;

перевірка своєчасності та повноти формування цільових фондів;

контроль за використанням кредитних ресурсів;

забезпечення фінансової безпеки держави та фінансової стабільності господарюючих суб'єктів;

виконання господарюючими суб'єктами фінансових зобов'язань;

виявлення, усунення та профілактика порушень фінансової дисципліни;

підвищення ефективності фінансової політики держави.

Фахівці Північно-східного офісу ДАСУ в Полтавській області постійно аналізують процедури публічних закупівель, оприлюднені на веб-порталі prozorro.gov.ua, та виявляють ознаки порушень законодавства, що є підставою для проведення моніторингу та перевірок закупівель.

За період з 06.10.2025 р. по 10.10.2025 р. фахівці Управління впродовж поточного року провели 354 моніторинги процедур закупівель на суму майже 2,8 млрд. грн, у тому числі за звітний період 10 моніторингів на суму майже 19 млн. грн.

За результатом моніторингів, проведених у поточному році, встановлено порушень по 221 процедурі закупівель на 2 млрд. грн, у тому числі за звітний

період по 7 процедурам закупівель на 16 млн. грн. Аудитори встановили порушення у 62,4 % процедур закупівель, охоплених моніторингом за поточний рік.

Проведеним моніторингом попереджено порушень у сфері закупівель загалом по 75 процедурах закупівель на 807 млн. грн, шляхом: розірвання 62 договорів на суму 171 млн. грн та відміни 13 процедур закупівель на 636 млн грн.

За допущені порушення до дисциплінарної відповідальності притягнуто 20 осіб, до матеріальної відповідальності - 2 особи, складено та направлено до суду 17 протоколів про адміністративні правопорушення за статтею 164-14 КУпАП.

У звіті Міністерства економіки щодо функціонування системи публічних закупівель відсутня узагальнена інформація про наявні проблеми в цій сфері, а також неповністю відображено дані про проблемні питання, надані Державною аудиторською службою та Антимонопольним комітетом України. Крім того, документ, проаналізований Рахунковою палатою, не містить рекомендацій щодо подальшого розвитку системи.

Ці питання висвітлені в Звіті Рахункової палати «Про результати аналізу щорічного звіту Міністерства економіки України, що містить аналіз функціонування системи публічних закупівель (щодо кількісних і вартісних показників закупівель у розрізі процедур і предметів закупівель, рівня конкуренції, кількості скарг) та узагальнену інформацію про результати здійснення контролю у сфері закупівель».

Основною проблемою, виявленою під час аудиту, є відсутність чітких методологічних підходів до складання Звіту. Зокрема, нормативно-правовими актами не було визначено вимог до форми, змісту, структури Звіту, обсягу інформації або наявності конкретних даних. Міністерство економіки повідомило про розробку відповідних методичних рекомендацій лише на початку 2024 р., хоча цей Звіт мав би стати підсумковим документом для оцінки ефективності та вдосконалення системи закупівель.

Під час дослідження проаналізовано повноваження контролюючих органів у сфері публічних закупівель. З'ясовано правовий статус, основні принципи діяльності, завдання, повноваження, функції, гарантії АМКУ відповідно Закону України «Про Антимонопольний комітет України» [55].

Контроль у сфері публічних закупівель в Україні є комплексним і включає декілька рівнів нагляду: від автоматизованих систем і моніторингу до державного і громадського контролю, що дозволяє знижувати ризики корупції і забезпечувати ефективне використання бюджетних коштів.

3.2. Порядок оскарження конкурентних процедур закупівель

Важливою складовою у сфері публічних закупівель, як і в будь-якої іншої сфері суспільних, або господарських, або адміністративних відносин є можливість оскарження неправомірно прийнятих рішень та поновлення порушених прав або інтересів.

Відповідно до п. 30 ст. 1 Закону України № 922-VIII [67] суб'єкт оскарження в органі оскарження (далі - суб'єкт оскарження) - фізична чи юридична особа, яка звернулася до органу оскарження з метою захисту своїх прав та охоронюваних законом інтересів з приводу рішення, дії чи бездіяльності замовника, що суперечать законодавству у сфері публічних закупівель і внаслідок яких порушено право чи законні інтереси такої особи.

Закон України № 922-VIII [67] передбачає можливість оскарження процедур закупівлі шляхом подання скарги до органу оскарження - АМКУ, або шляхом звернення до суду.

Порядок оскарження процедур закупівлі визначений ст. 18 Закону України № 922-VIII [67].

Оскарження процедур закупівлі, як і проведення процедур закупівлі має багато особливостей, від дотримання яких залежить результат оскарження. Актуальність розгляду даного питання полягає ще і в тому, що зміни внесені

Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та інших законів України щодо вдосконалення системи функціонування та оскарження публічних закупівель» від 03.06.2021 р. № 1530-IX суттєво вплинули на порядок оскарження процедур закупівель [58].

Зміни, які відбулися наведені у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 - Зміни до частині 8 статті 18 Закону України «Про публічні закупівлі» від 03.06.2021 р.

Внесені зміни
Скарги, що стосуються тендерної документації, можуть подаватися до органу оскарження з моменту оприлюднення оголошення про проведення конкурентної процедури закупівлі, але не пізніше ніж за чотири дні до кінцевого строку подання тендерних пропозицій, встановленого до внесення змін до тендерної документації
Скарги, що стосуються прийнятих рішень, дій чи бездіяльності замовника, що відбулися до закінчення строку, встановленого для подання тендерних пропозицій, можуть подаватися протягом 10 днів з дня, коли суб'єкт оскарження дізнався або повинен був дізнатися про порушення своїх прав унаслідок рішення, дії чи бездіяльності замовника, але не пізніше ніж за чотири дні до встановленого на момент прийняття такого рішення, дії чи бездіяльності замовника кінцевого строку подання тендерних пропозицій
Скарги, що стосуються прийнятих рішень, дій чи бездіяльності замовника, які відбулися після оцінки тендерних пропозицій учасників, подаються протягом 10 днів з дня, коли суб'єкт оскарження дізнався або повинен був дізнатися про порушення своїх прав унаслідок рішення, дії чи бездіяльності замовника, але до дня укладення договору про закупівлю
Скарги, що стосуються прийнятих рішень, дій чи бездіяльності замовника, які відбулися після розгляду тендерних пропозицій, порядок якого передбачений ч. 12 ст. 29 цього Закону, подаються протягом п'яти днів з дня оприлюднення в електронній системі закупівель протоколу розгляду тендерних пропозицій, у разі якщо оголошення про проведення конкурентної процедури закупівлі оприлюднюється відповідно до частини третьої статті 10 цього Закону
Якщо до тендерної документації замовником вносилися зміни, у такому разі після закінчення строку, встановленого для подання скарг, передбаченого абзацом першим цієї частини, положення тендерної документації, до яких зміни не вносилися, не підлягають оскарженню
Якщо до органу оскарження було подано скаргу (скарги) щодо оскарження положень тендерної документації, за результатами якої (яких) органом оскарження було прийнято одне чи кілька рішень по суті, після закінчення строку, встановленого для подання скарг, не підлягають оскарженню ті положення тендерної документації, щодо яких скаргу (скарги) до закінчення цього строку суб'єктами не було подано
У разі порушення строків, визначених в абзацах першому - четвертому цієї частини, скарги автоматично не приймаються електронною системою закупівель

Згідно з внесеними вищевказаним законом змінами до ст. 18 Закону України № 922-VIII [67], розгляд скарг АМКУ здійснюється утвореними Комісіями, але на даний час повноваження Комісій з урахуванням положень Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про внесення змін до

Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення публічних закупівель» [58] продовжують здійснювати Колегії.

Як вбачається зі змісту Закону України № 922-VIII [67], скаржник може подавати скарги що стосуються:

тендерної документації;

прийнятих рішень, дій чи бездіяльності замовника, які відбулися після оцінки тендерних пропозицій учасників;

прийнятих рішень, дій чи бездіяльності замовника, які відбулися після розгляду тендерних пропозицій, порядок якого передбачений ст. 29 Закону України № 922-VIII [67].

Скарга до АМКУ подається заявником у формі електронного документа з накладенням кваліфікованого електронного підпису через електронну систему закупівель.

Скарга повинна містити наступну інформацію:

найменування замовника чиї рішення, дії або бездіяльність оскаржуються;

ім'я або найменування, місце проживання або місце знаходження суб'єкта оскарження;

підстави подання скарги, посилання на порушення процедури закупівлі або прийняті рішення, дії або бездіяльність замовника, фактичні обставини, що можуть це підтверджувати;

обґрунтування наявності у суб'єкта оскарження порушених прав та охоронюваних законом інтересів з приводу рішення, дії чи бездіяльності замовника, що суперечать законодавству у сфері публічних закупівель, внаслідок яких порушені права чи законні інтереси суб'єкта оскарження;

перелік документів та/або доказів, які підтверджують наявність у суб'єкта оскарження порушених прав та охоронюваних законом інтересів з приводу рішення, дії чи бездіяльності замовника, що суперечать законодавству у сфері публічних закупівель і внаслідок яких порушено право чи законні інтереси

суб'єкта оскарження, пов'язані з його участю в процедурі закупівлі, у випадку, якщо скарги стосуються тендерної документації та/або стосуються прийнятих рішень, дії чи бездіяльності замовника, що відбулись до закінчення строку, встановленого для подання тендерних пропозицій; вимоги суб'єкта оскарження та їх обґрунтування.

До скарги додаються документи та матеріали у разі їх наявності в електронній формі, в тому числі у форматі pdf, що підтверджують інформацію, викладену у скарзі, та порушення процедури закупівлі або неправомірність рішень, дій чи бездіяльності замовника.

При підготовці скарги слід звернути увагу на ст. 18 Закону України № 922-VIII [67], яка регламентує яку інформацію повинна містити скарга та передбачено право суб'єкта оскарження брати участь у розгляді справи в інтерактивному режимі реального часу шляхом застосування телекомунікаційних систем.

У разі якщо суб'єкт оскарження має намір скористатися вищевказаним правом, він разом зі скаргою подає до органу оскарження відповідну заяву у формі електронного документа шляхом її завантаження через електронну систему закупівель у строк, встановлений для подання скарги. Такий розгляд скарги є відкритим, усі охочі можуть бути присутніми на її розгляді. Особи, присутні на розгляді скарги, можуть використовувати засоби фото-, відео- та звукозапису. Якщо суб'єкт оскарження бажає взяти участь в розгляді скарги особисто, то про це він також повинен зазначити в скарзі. Відсутність сторін на засіданні з розгляду скарги, не перешкоджає прийняттю рішення за результатами розгляду скарги. Якщо оскаржуються умови тендерної документації одночасно зі скаргою мають бути завантажені документальне підтвердження та/або докази.

За подання скарги до АМКУ справляється плата через електронну систему закупівель. Розмір плати за подання скарги до АМКУ, встановлений Постановою КМУ «Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу

оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження» від 22.04.2020 р. № 292.

Згідно з вищевказаною Постановою КМУ, розмір плати у разі оскарження:

умов тендерної документації;

прийнятих рішень, дії чи бездіяльності замовника, що відбулися до закінчення строку, встановленого для подання тендерних пропозицій, складає 0,3 відсотка очікуваної вартості предмета закупівлі або його частини (лота) у разі оскарження такої частини предмета закупівлі (лота), але не менш як 2 тис. гривень та не більш як 85 тис. гривень.

А у разі оскарження прийнятих рішень, дій або бездіяльності замовника, що відбулися після:

оцінки тендерних пропозицій;

розгляду тендерних пропозицій згідно зі ст. 29 Закону України № 922-VIII [67];

розгляду тендерних пропозицій, поданих на перший етап конкурентного діалогу, на відповідність вимогам, установленим у тендерній документації для першого етапу;

розгляду документів, поданих учасником процедури закупівлі на кваліфікаційний відбір на першому етапі торгів з обмеженою участю, на відповідність вимогам, установленим у тендерній документації для першого етапу, та оцінки кваліфікації учасників на першому етапі процедури торгів з обмеженою участю;

оприлюднення в електронній системі закупівель повідомлення про намір укласти договір про закупівлю, розмір плати складає 0,6 % очікуваної вартості предмета закупівлі або його частини (лота) у разі оскарження такої частини предмета закупівлі (лота), але не менш як 3 тис. гривень та не більш як 170 тис. гривень.

Варто також звернути увагу на те, що розмір плати розраховується автоматично електронною системою закупівель та округлюється до наступних 10 гривень.

Після того як здійснена оплата, скарга автоматично вноситься до реєстру скарг і формується її реєстраційна картка, яка разом зі скаргою автоматично оприлюднюється в електронній системі закупівель.

При здійсненні оплати за скаргу слід звертати увагу на строки міжбанківських переказів, щоб не допустити ситуації, коли оплата за скаргу надійде після закінчення строку для подання скарги, адже скарга вважається сплаченою не з моменту переказу коштів суб'єктом оскарження, а з моменту зарахування коштів на окремий рахунок адміністратора.

У випадку подання скарги щодо окремого лота або лотів реєстраційні картки формуються за кожним лотом окремо.

Відразу після внесення до реєстру скарг скарга з супровідними документами та її реєстраційна картка автоматично надсилаються органу оскарження та замовнику.

При прийнятті рішення щодо звернення зі скаргою до АМКУ, суб'єкту оскарження потрібно врахувати, що якщо:

до тендерної документації замовником вносилися зміни, то після закінчення строку, передбачено для подання скарг, передбаченого абзацом першим ч. 1 ст. 18 Закону України № 922-VIII [67], положення тендерної документації, до яких зміни не вносилися, не підлягають оскарженню;

до органу оскарження було подано скаргу або скарги щодо оскарження положень тендерної документації, за результатами якої або яких органом оскарження було прийнято одне чи кілька рішень по суті, після закінчення строку, встановленого для подання скарг, не підлягають оскарженню ті положення тендерної документації, щодо яких скаргу або скарги до закінчення такого строку суб'єктами подано не було.

Також при зверненні зі скаргою до органу оскарження слід звернути увагу на те, що у разі порушення строків, передбачених для подання скарг, скарги автоматично не приймаються електронною системою закупівель.

Законодавець в ст. 18 Закону України № 922-VIII [67], передбачив, що суб'єкт оскарження несе відповідальність за точність та правдивість інформації, що надається шляхом заповнення електронної форми скарги, а також ризики настання для суб'єкта оскарження негативних наслідків, пов'язаних з наданням ним неточної або неправдивої інформації шляхом заповнення електронної форми.

Такий крок є обґрунтованим з точки зору не зловживання правом на оскарження, що підтверджується і тим, що у разі якщо скарга внесена до реєстру скарг і щодо неї сформована реєстраційна картка, така скарга не може бути відкликана.

Таким чином у разі необґрунтованого подання скарги, передбачені негативні наслідки для суб'єкта оскарження навіть з фінансової точки зору, адже якщо скарга безпідставна вона не буде задоволена, відповідно кошти, сплачені за подання скарги повернуті не будуть.

Порядок здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження, затверджений Постановою КМУ від 22.04.2020 р. № 292, передбачає умови при яких плата за подання скарги перераховується до державного бюджету, тобто не повертається суб'єкту оскарження та умови, при яких плата за подання скарги повертаються суб'єкту оскарження.

Умови при яких плата за подання скарги перераховується до державного бюджету України та при яких повертається суб'єкту оскарження наведені у табл. 3.2.

Плата за подання скарги перераховуються до державного бюджету або повертається суб'єкту оскарження протягом двох робочих днів з дня оприлюднення в електронній системі закупівель одного з відповідних рішень органу оскарження.

Таблиця 3.2 - Умови при яких плата за подання скарги перераховується до державного бюджету України та при яких повертається суб'єкту оскарження

Плата за подання скарги повертається до державного бюджету, якщо:	Плата за подання скарги повертається учаснику (скаргнику), якщо:	Відповідальна особа	Коли скарга подається та скільки коштує (станом на 2024-2025 роки)
1)скарга не була задоволена по суті (наприклад, порушення не підтвердилися); 2)скарга не відповідає вимогам подання або є необґрунтованою, і замовник не усунув порушення, а орган оскарження відхилив чи залишив її без розгляду.	1) усі порушення, зазначені у скарзі, визнані обґрунтованими; 2) частина порушень визнана обґрунтованою; 3) замовник усунув порушення, вказані в скарзі, до моменту винесення рішення органом оскарження (наприклад, АМКУ); 4) скаргу залишено без розгляду з процедурних причин, які не стосуються суті (наприклад, через помилки в оформленні).	Державне підприємство «Prozorro» (адміністратор електронної системи) відповідає за прийом оплати та її повернення скаргнику або перерахування до державного бюджету України	1) 0,3% очікуваної вартості предмета закупівлі (лота), але не менше 2000 грн – для оскарження умов тендерної документації та дій замовника до завершення періоду подання пропозицій; 2) 0,6% очікуваної вартості (лота), але не менше 3000 грн – для оскарження дій чи бездіяльності замовника після розкриття тендерних пропозицій (щодо змін до документації або інших порушень)

У строк, що не перевищує трьох робочих днів з дня внесення скарги до реєстру скарг, орган оскарження повинен розмістити в електронній системі закупівель рішення про прийняття скарги до розгляду із зазначенням дати, часу і місця розгляду скарги або обґрунтоване рішення про залишення скарги без розгляду.

Строк розгляду скарги органом оскарження становить 10 робочих днів з дати прийняття скарги до розгляду, даний строк може бути аргументовано продовжено органом оскарження до 20 робочих днів. Важливим є те, що датою початку розгляду скарги є дата оприлюднення реєстраційної картки скарги в електронній системі закупівель.

Під час оскарження забороняється укладення договору про закупівлю, а також розгляд скарги зупиняє перебіг строків, установлених ч. 10, 12 ст. 29, ч. 6 ст. 33, ч. 7 ст. 40 Закону України № 922-VIII [67].

Скарги щодо укладених договорів про закупівлю та їх недійсності, у тому числі вимоги про відшкодування збитків суб'єкту оскарження внаслідок порушення вимог Закону України № 922-VIII [67], не підлягають розгляду органом оскарження, а розглядаються в судовому порядку.

Слід звернути увагу, що суб'єкт оскарження наділений правом вибору шляху оскарження дій замовника, адже право на оскарження до АМКУ не обмежує права суб'єкта оскарження на звернення до суду без попереднього звернення до органу оскарження.

Розгляд скарги органом оскарження та прийняття ним рішення відбувається на підставі інформації, розміщеної в електронній системі закупівель станом на момент подання скарги, та інформації, одержаної за скаргою.

З метою відкритості органу оскарження АМКУ із власної ініціативи запроваджено прямі трансляції засідань Колегії в мережі Інтернет на відповідних каналах АМКУ в youtube, що дозволяє будь-кому в будь-якій точці світу спостерігати за перебігом розгляду скарг в режимі онлайн. Крім того, Комітетом за участю ЄБРР та ДП «Прозорро» розроблено та запущено в дію функціонал формувань рішень про прийняття скарг до розгляду та/або залишення скарг без розгляду за допомогою шаблонів рішень, що суттєво скорочує час співробітників АМКУ на підготовку проектів відповідних рішень Органу оскарження.

Ст. 18 Закону України № 922-VIII [67], передбачені наступні рішення, які може прийняти орган оскарження:

- про залишення скарги без розгляду;
- про припинення розгляду скарги;
- рішення за результатами розгляду справи.

Рішення про залишення скарги без розгляду орган оскарження приймає в разі якщо:

суб'єкт оскарження подав скаргу щодо того ж самого порушення, у тій самій процедурі закупівлі та з тих самих підстав, які вже були предметом

розгляду органу оскарження і стосовно яких органом оскарження вже було прийнято відповідне рішення;

скарга не відповідає відповідним вимогам ст. 18 Закону України № 922-VIII [67];

замовником відповідно до вимог Закону України № 922-VIII [67] усунуто порушення, зазначені в скарзі;

до моменту оприлюднення скарги замовником прийнято рішення про скасування тендеру чи визнання його таким, що не відбувся, скасування переговорної процедури закупівлі, крім випадку, коли оскаржується будь-яке з цих рішень.

Рішення про припинення розгляду скарги орган оскарження приймає якщо, обставини передбачені для залишення скарги без розгляду встановлені ним після прийняття скарги до розгляду.

Так, на розгляд Комісії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель у 2024 році подано 10535 скарг, з яких 305 скарг залишено без розгляду.

Інформація щодо розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель Комісією Антимонопольного комітету України за 2024 р. наведена у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 - Структура прийнятих рішень органом оскарження за 2024 р.

№ з/п	Рішення	Кількість, од.
1	про прийняття скарги до розгляду	10295
2	про відмову у задоволенні скарги	2413
3	про задоволення скарги повністю / частково	7461
4	про залишення скарги без розгляду	305
5	припинення розгляду скарги	442
6	інші (про виправлення описок тощо)	31

Отже, важливою складовою у сфері публічних закупівель є можливість оскарження неправомірно прийнятих рішень та поновлення порушених прав або інтересів. Розкрито порядок оскарження процедур закупівлі відповідно до чинного законодавства. Проведено статистичний аналіз кількості скарг, що

надійшли та кількості рішень про прийняття скарги до розгляду Комісії АМКУ в сфері публічних закупівель за 2024 р.

3.3. Рішення Антимонопольного комітету України як органу оскарження конкурентних процедур закупівель

За результатами розгляду скарги орган оскарження має право прийняти наступні рішення:

про встановлення або відсутність порушень процедури закупівлі, у тому числі порушення порядку оприлюднення або не оприлюднення інформації про процедури закупівлі, передбаченої Законом України № 922-VIII [67];

про заходи, які повинні вживатися для усунення порушень, зокрема зобов'язати замовника повністю або частково скасувати свої рішення, надати необхідні документи, роз'яснення, усунути будь-які дискримінаційні умови (у тому числі ті, що зазначені в технічній специфікації, яка є складовою частиною тендерної документації), привести тендерну документацію у відповідність із вимогами законодавства або за неможливості виправити допущені порушення скасування процедури закупівлі.

Рішення, яке приймається органом оскарження за результатами розгляду скарги повинно бути обґрунтованим та містити наступну інформацію:

- найменування органу оскарження;
- короткий зміст скарги;
- мотивувальну частину рішення;
- резолютивну частину рішення;
- строк оскарження рішення.

У рішенні прийнятому за результатом розгляду скарги також обов'язково зазначаються:

висновок органу оскарження про наявність або відсутність порушення процедури закупівлі;

висновок органу оскарження про задоволення скарги повністю чи частково або про відмову в її задоволенні;

підстави та обґрунтування прийняття рішення;

у разі якщо скаргу задоволено повністю або частково - зобов'язання усунення замовником порушення процедури закупівлі та/або відновлення процедури закупівлі з моменту попереднього законного рішення чи правомірної дії замовника.

Орган оскарження протягом одного робочого дня після прийняття рішення за результатами розгляду скарги розміщує в електронній системі закупівель інформацію про резолютивну частину рішення, а протягом трьох робочих днів з дня його прийняття розміщує саме рішення.

Рішення за результатами розгляду скарги автоматично оприлюднюється в електронній системі закупівель і надсилається суб'єкту оскарження та замовнику відразу після його розміщення органом оскарження.

Рішення органу оскарження набирають чинності з дня їх прийняття та є обов'язковими для виконання замовниками та особами, яких вони стосуються.

Відповідно до звіту АМКУ за 2024 р. найбільш поширені порушення / помилки замовників та учасників процедур закупівель представлені у табл. 3.4.

Таблиця 3.4 - Найбільш поширені порушення / помилки замовників та учасників процедур закупівель, виявлені Антимонопольним комітетом України у 2024 р.

Суб'єкти процедур закупівель	Порушення / помилки
1	2
Учасники під час підготовки пропозицій	неоскарження умов документації з приводу неможливості виконання певних умов документації;
	ненадання у складі тендерних пропозицій підтвердження відповідності технічним, якісним та кількісним характеристикам предмета закупівлі, встановленим замовником у тендерній документації;
	відсутність у відповідних документах тендерної пропозиції всієї (повної) інформації та документів, передбачених вимогами тендерної документації;
	ненадання у складі тендерних пропозицій додатків до договорів (аналогічних договорів, на підтвердження матеріально-технічної бази тощо), у разі якщо такі додатки визначені договорами як невід'ємні частини;

Продовження табл. 3.4

1	2
	ненадання у статусі переможця документів, передбачених для переможця відповідно до пункту 47 Особливостей, у порядку, передбаченому документацією;
Суб'єкти оскарження під час підготовки та подання скарг	надання недостовірної інформації у складі тендерної пропозиції
	відсутність переліку документів (доказів), що підтверджують наявність у суб'єкта оскарження порушених прав та охоронюваних законом інтересів з приводу рішення, дії чи бездіяльності замовника, що суперечать законодавству у сфері публічних закупівель і внаслідок яких порушено право чи законні інтереси такої особи, пов'язані з його участю в процедурі закупівлі, у випадку, якщо скарги стосуються тендерної документації та/або прийнятих рішень, дії чи бездіяльності замовника, що відбулися до закінчення строку, встановленого для подання тендерних пропозицій;
	оскарження дій замовників під час проведення інших процедур закупівель, ніж за якою подана скарга (що не передбачено Законом);
	у скаргах скаргники просять орган оскарження вчинити дії, які не належать до компетенції Комісії.
Замовники	надання замовником переможцю торгів можливості усунення невідповідностей, які належать до технічної специфікації та/або забезпечення тендерної пропозиції;
	неправомірне відхилення тендерних пропозицій учасників без права надання можливості таким учасникам усунути виявлені невідповідності в документах, визначених пунктом 43 Особливостей;
	встановлення в тендерній документації технічних вимог до товару, яким відповідає продукція одного виробника;
	встановлення в тендерній документації додаткових (надмірних) вимог, які не узгоджуються з предметом закупівлі;
	неправомірне відхилення пропозицій учасників через ненадання ними зразків продукції, які відповідно до вимог Закону не є складовою пропозиції та не можуть бути підставою для відхилення;
	відхилення тендерних пропозицій учасників на підставі допущення формальних помилок;
	віднесення до формальних (несуттєвих) помилок порушень / невідповідностей тощо, які не підпадають під таке визначення;
	неправомірне відхилення переможців торгів через ненадання / невідповідність документів, які не передбачені Законом / Особливостями для їх надання, після проведення аукціону переможцями
	неправомірне відхилення учасника з підстави надання (на думку Замовника) неналежного обґрунтування аномально низької ціни;
	неправомірна відміна замовниками процедури закупівлі, наслідком якої є уникнення завершення процедури закупівлі шляхом укладання договору;
	невиконання рішень органу оскарження;
	під час закупівлі твердого палива, бензину, дизельного пального, природного газу, газу скрапленого для автомобільного транспорту, газу скрапленого для комунально- побутового споживання та промислових цілей, електричної енергії встановлення замовниками в тендерній документації вимог щодо необхідності підтвердження учасниками у складі тендерних пропозицій положень пунктів 1 і 2 частини другої статті 16 Закону (матеріально-технічна база, працівники);

Продовження табл. 3.4

1	2
	під час закупівлі твердого палива, бензину, дизельного пального, природного газу, газу скрапленого для автомобільного транспорту, газу скрапленого для комунально-побутового споживання та промислових цілей, електричної енергії встановлення замовниками в тендерній документації вимог до предмета закупівлі, що не передбачені відповідним національним стандартом (за наявності національного стандарту для відповідного предмета закупівлі).

Нижче розглянемо приклади скарг щодо порушень законодавства у сфері публічних закупівель.

Приклад 1

СКАРЖНИК	ТОВ «КСМ-ТРЕЙД»
ЗАМОВНИК	КП «ХАРКІВСЬКИЙ МЕТРОПОЛІТЕН»
ІДЕНТИФІКАТОР ЗАКУПІВЛІ	https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2024-11-12-010004-a
ПРЕДМЕТ ЗАКУПІВЛІ	«Мастильні оливи та мастильні матеріали (класифікація за ДК 021:2015:09210000-4: Мастильні засоби)»

РЕЗУЛЬТАТ РОЗГЛЯДУ ПОРУШЕННЯ

Скарга подана щодо рішення замовника про відхилення тендерної пропозиції суб'єкта оскарження у зв'язку з невідповідністю умовам технічної специфікації та іншим вимогам щодо предмета закупівлі.

Під час розгляду скарги встановлено, що тендерною документацією передбачено можливість запропонувати еквівалент товару, при цьому технічні параметри та характеристики еквіваленту повинні відповідати вимогам, зазначеним у тендерній документації та мати не гірші показники, ніж зазначені в цій тендерній документації. Також документація не містить визначення виразу «не гірші показники ніж зазначені в цій тендерній документації». Встановлено, що показники запропонованого товару знаходяться в межах визначених тендерною документацією характеристик предмета закупівлі.

Враховуючи наведене, Комісія прийняла рішення, відповідно до якого тендерна пропозиція суб'єкта оскарження відхилена замовником неправомірно.

Приклад 2

СКАРЖНИК	ТОВ «ТЕП-КЕПІТАЛ.»
ЗАМОВНИК	Комунальне некомерційне підприємство «Львівське територіальне медичне об'єднання «Багатопрофільна клінічна лікарня інтенсивних методів лікування та швидкої медичної допомоги»
ІДЕНТИФІКАТОР ЗАКУПІВЛІ	https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2024-07-08-006867-a
ПРЕДМЕТ ЗАКУПІВЛІ	«Капітальний ремонт частини приміщень будівлі Г-3 харчоблоку КНП «1 територіальне медичне об'єднання м. Львова» на вул. Пилипа Орлика, 4 у м. Львові (код ДК 021:2015:45453000-7 – Капітальний ремонт і реставрація)»

РЕЗУЛЬТАТ РОЗГЛЯДУ ПОРУШЕННЯ

Скарга стосувалася встановлення замовником дискримінаційних вимог у тендерній документації щодо надання учасниками процедури закупівлі у складі тендерної пропозиції акта огляду об'єкта, підписаного, зокрема, зі сторони замовника.

Під час розгляду скарги встановлено, що відповідно до умов тендерної документації учасник у складі власної тендерної пропозиції повинен надати акт огляду об'єкта ремонту, складений у довільній формі та підписаний представниками замовника й учасника до моменту розкриття тендерних пропозицій.

Комісія встановила, що з незалежних від учасника причин, замовник може не допустити його до огляду об'єкта ремонту та не підписати відповідний акт, що в подальшому може призвести до відхилення тендерної пропозиції учасника, а це є порушенням принципів недискримінації учасників, відкритості та прозорості на всіх стадіях закупівель.

Враховуючи наведене, Комісія прийняла рішення, яким замовника зобов'язано внести зміни до тендерної документації.

Приклад 3

СКАРЖНИК	ТОВ «ЕНЕРДЖИГАЗТРЕЙД»
ЗАМОВНИК	ВІДДІЛ КУЛЬТУРИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ ГАЙСИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ІДЕНТИФІКАТОР ЗАКУПІВЛІ	https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2024-08-14-009334-a
ПРЕДМЕТ ЗАКУПІВЛІ	«Електрична енергія (код за ДК 021:2015:09310000-5)- Електрична енергія»

РЕЗУЛЬТАТ РОЗГЛЯДУ ПОРУШЕННЯ

Скарга подана щодо рішення замовника про відхилення тендерної пропозиції суб'єкта оскарження у зв'язку з невідповідністю умовам технічної специфікації та іншим вимогам щодо предмета закупівлі.

Під час розгляду скарги встановлено, що вимоги тендерної документації, щодо яких замовником була встановлена невідповідність тендерної пропозиції суб'єкта оскарження, містяться не в окремому додатку до тендерної документації, що відповідно до вимог пункту 44 Особливостей не може бути підставою для відхилення тендерної пропозиції учасника.

Враховуючи наведене, Комісія прийняла рішення, відповідно до якого тендерна пропозиція суб'єкта оскарження відхилена замовником неправомірно.

За невиконання рішень органу оскарження ст. 164¹⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення, передбачена адміністративна відповідальність, а саме «...невиконання рішення АМКУ як органу оскарження за результатами розгляду скарг суб'єктів оскарження, подання яких передбачено законом, - тягне за собою накладення штрафу на керівника замовника від двох до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» [59].

Причини правопорушення, розмір стягнення, строки накладання та суб'єкти правопорушення відповідно статті 164-14 КУпАП наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5 - Причини правопорушення, розмір стягнення, строки накладання та суб'єкти правопорушення відповідно статті 164-14 КУпАП

Номер статті КУпАП	Причини правопорушення	Розмір стягнення, строки накладання	Суб'єкт право порушення
1	2	3	4
Порушення законодавства про здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти (ч. 1, 2, ст. 164-14)	Порушення порядку визначення предмету закупівлі; несвоєчасне надання замовником роз'яснень; розмір забезпечення тендерної пропозиції перевищує межі, встановлені законом; тендерна документація складена не у відповідності до вимог закону; ненадання інформації у випадках, передбачених законом; порушення строків оприлюднення інформації або розгляду тендерної пропозиції	1700 грн - за перше правопорушення 3400 грн - повторне правопорушення. Не пізніш як через 2 місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніш як через 2 місяці з дня його виявлення.	Уповноважені особа замовника
ч. 3, 4 ст. 164-14	Придбання товарів, робіт і послуг без проведення передбачених законом процедур; безпідставне застосування переговорної процедури, конкурентного діалогу, торгів з обмеженою участю; невідхилення тендерних пропозицій, які підлягали відхиленню; безпідставне відхилення тендерних пропозицій; підписання з учасником договору, умови якого не відповідають вимогам тендерної документації; внесення змін до істотних умов договору про закупівлю у непередбачених законом випадках; внесення недостовірних персональних даних до електронної системи та неоновлення їх у разі їх зміни; порушення строків оприлюднення тендерної документації	25 500 грн – 51 000 грн – за перше правопорушення та 51 000 грн – 85 000 грн – за повторне правопорушення. Протягом 6 місяців з дня його виявлення, але не пізніше 2 р. з дня його вчинення	Уповноважені особа замовника .

Продовження табл. 3.5

1	2	3	4
ч. 5 ст. 164-14	Невиконання рішення АМКУ	34 000 грн - 85 000 грн. Протягом 6 місяців з дня його виявлення, але не пізніше 2 р. з дня його вчинення	Керівник замовника
ч. 6 ст. 164-14	За укладення договорів, які передбачають оплату товарів, робіт і послуг до/без проведення процедур закупівель, визначених законом	34 000 грн – 170 000 грн. протягом 6 місяців з дня його виявлення, але не пізніше 2 р. з дня його вчинення	Керівник замовника

Якщо рішення органу оскарження, прийняте за результатами розгляду органу оскарження, не було оскаржене до суду, воно має бути виконано не пізніше 30 днів з дня його прийняття органом оскарження.

Як вже зазначалося вище, суб'єкт оскарження має право вибору, щодо способу оскарження, або шляхом звернення зі скаргою до органу оскарження, або шляхом звернення з позовом до суду, а також право на оскарження рішень органу оскарження до суду.

Доцільно розглянути з якими позовами й до яких судів можна звертатися при оскарженні рішень органу оскарження. Дане питання залежить від того, з приводу чого ухвалене оскаржуване рішення АМКУ, а саме:

якщо оскаржуване рішення стосується оскарження рішення ухваленного за результатами розгляду скарги про порушення законодавства у сфері державних закупівель, то відповідно до ч. 23 ст. 18 Закону України № 922-VIII [67] та ст. 27 Кодексу адміністративного судочинства України [35; 59], слід звертатися до окружного адміністративного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на м. Київ;

якщо оскаржується рішення АМКУ щодо захисту економічної конкуренції, обмеження монополізму в господарській діяльності та захисту від недобросовісної конкуренції, то відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 20 Господарського процесуального кодексу України, до господарського суду.

Рішення органу оскарження може бути оскаржене суб'єктом оскарження, замовником до окружного адміністративного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ, протягом 30 днів з дня його оприлюднення в електронній системі закупівель.

Відповідно до ч. 23 ст. 18 Закону України № 922-VIII [67], строк на оскарження рішення органу оскарження становить 30 днів з дня його оприлюднення в електронній системі закупівель.

Враховуючи, що вищевказана норма права регламентує право суб'єктів оскарження на звернення до окружного адміністративного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ, то при обчисленні строків для звернення до суду слід керуватися ст. 120 Кодексу адміністративного судочинства України [35; 59].

Відповідно до ч. 1 ст. 120 Кодексу адміністративного судочинства України, «... перебіг процесуального строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок».

Також при обчисленні строку для звернення до адміністративного суду, слід врахувати, що:

якщо закінчення строку припадає на вихідний або святковий чи інший неробочий день, то останнім днем строку є перший після нього робочий день;

останній день строку триває до двадцять четвертої години, але якщо в цей строк слід було вчинити процесуальну дію в суді, в якому робочий час закінчується раніше, то строк закінчується в момент закінчення цього часу;

строк не вважається пропущеним, якщо до його закінчення позовна заява, здана на пошту або передана іншими відповідними засобами зв'язку.

Щодо строків звернення до господарського суду, то потрібно керуватися ст. 116 Господарського процесуального кодексу України.

Розмір ставок судового збору за подання заяв до суду, встановлений Законом України «Про судовий збір» від 08.07.2011 р. № 3674-VI.

При сплаті судового збору, якщо позов містить декілька вимог, слід враховувати, що судовий збір сплачується за кожну вимогу окремо.

Важливим моментом, на який потрібно звертати увагу при зверненні до суду є те, що звернення до суду не зупиняє процес проведення публічної закупівлі на відміну від звернення зі скаргою до органу оскарження, де зупинення відповідних строків прямо передбачено ч. 17 ст. 18 Закону України № 922-VIII [67].

Інформація щодо результатів оскарження суб'єктами оскарження та замовниками рішень Комісії АМКУ до суду за 2022-2024 рр. наведена у табл. 3.6.

Таблиця 3.6 - Інформація щодо результатів оскарження суб'єктами оскарження та замовниками рішень Комісії до суду за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Кількість прийнятих рішень	7 939	21 235	20 947
Оскаржено до суду	84	243	140
Скасовані судами остаточно	1	7	0
Залишені судами без змін	13	54	10
Знаходяться на розгляді (в суді першої, апеляційної та касаційної інстанції)	68	182	130

При цьому варто зазначити, що в дану статистичну інформацію в показник «знаходяться на розгляді» не включено дані щодо розгляду 2 справ. Вказане обумовлене процесуальними особливостями розгляду судом справ, оскільки після прийняття судом першої інстанції рішення, справа вважається розглянутою і судовий розгляд завершується.

При цьому згідно із частиною першою статті 255 Кодексу адміністративного судочинства України (КАС України) рішення суду набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги всіма учасниками справи, якщо апеляційну скаргу не було подано.

Відповідно до частини першої статті 293 КАС України учасники справи, особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право подати апеляційну скаргу на рішення суду першої інстанції.

Частина перша статті 295 КАС України встановлює, що апеляційна скарга на рішення суду подається протягом тридцяти днів, а на ухвалу суду - протягом п'ятнадцяти днів з дня його (її) проголошення.

Відтак у даному випадку судом першої інстанції були прийняті рішення від 18.12.2024 р. у справі № 320/3666/23 та від 20.12.2024 р. у справі № 640/8553/22.

Враховуючи викладене, станом на 01.01.2025 р. зазначені судові рішення не набрали законної сили, а відтак вже були розглянуті судом першої інстанції, але ще не перебували на розгляді в суді апеляційної інстанції, в силу процесуальних особливостей, які регулюють статус справи в період оскарження.

Додатково зазначаємо, що вказані судові рішення були оскаржені в апеляційному порядку та наразі перебувають на розгляді в суді апеляційної інстанції.

Серед рішень про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, прийнятих Комітетом у 2024 році, слід зазначити такі:

Рішення: від 22.08.2024 № 289-р.

Відповідачі: ТОВ «АВЕСТ БУД» і ТОВ «АВТОДОРБУДПОСТАЧ»;

Предмет закупівлі: перевезення шлаку і золи;

Суть порушення: АМКУ визнав, що ТОВ «АВЕСТ БУД» і ТОВ «АВТОДОРБУДПОСТАЧ» вчинили змову під час участі у двох торгах з перевезення шлаку і золи, проведених КП «КИЇВТЕПЛОЕНЕРГО», на загальну очікувану вартість 27 706 371,84 грн.

Під час розслідування справи Комітет встановив обставини, які у своїй сукупності свідчать, що вказані суб'єкти господарювання на всіх стадіях підготовки тендерних пропозицій у двох торгах були обізнані щодо участі кожного з них, здійснювали обмін інформацією та узгодили між собою умови участі, через це конкуренцію між ними було усунуто.

Штраф: 5 636 179 грн.

Рішення: від 05.12.2024 № 481-р.

Відповідачі: ТОВ «ЄВРО МЕДТЕХНІКА» та ТОВ «МЕД ГРУП»;

Предмет закупівлі: медичне обладнання;

Суть порушення: АМКУ визнав, що ТОВ «ЄВРО МЕДТЕХНІКА» та ТОВ «МЕД ГРУП» вчинили змову під час участі у 15 торгах із закупівлі медичного обладнання, проведених протягом 2020-2021 рр., загальною очікуваною вартістю 70 125 878,55 грн.

Штраф: 8 386 242 грн.

Рішення: від 05.12.2024 № 486-р.

Відповідачі: ТОВ «СЕЛТАВІТ» (під час торгів мало назву ТОВ «ІНФОСЕЙФ ІТ»), ТОВ «СОФТ ПРОДАКШН» та ТОВ «КЛОТФІЛЬДА» (під час торгів мало назву ТОВ «ІНСАЙД СОЛЮШНС»);

Предмет закупівлі: програмне забезпечення;

Суть порушення: ТОВ «СЕЛТАВІТ» (під час торгів мало назву ТОВ «ІНФОСЕЙФ ІТ»), ТОВ «СОФТ ПРОДАКШН» та ТОВ «КЛОТФІЛЬДА» (під час торгів мало назву ТОВ «ІНСАЙД СОЛЮШНС») вчинили змову під час участі у 4 торгах із закупівлі програмного забезпечення, проведених Пенсійним фондом України, з очікуваною вартістю 35 988 100,00 грн.

Штраф: 4 589 097 грн.

Рішення: від 19.12.2024 № 518-р.

Відповідачі: ТОВ «СЕНТАЙМ ГРУП» та ТОВ «ФУЕЛПОСТАЧ»;

Предмет закупівлі: дизельне паливо;

Суть порушення: ТОВ «СЕНТАЙМ ГРУП» та ТОВ «ФУЕЛПОСТАЧ» вчинили порушення, передбачені пунктом 4 частини другої статті 6, пунктом 1 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, що стосуються спотворення результатів 24-х торгів. Йдеться про закупівлю різними державними замовниками протягом 2023–2024 рр. дизельного палива. Очікувана вартість всіх закупівель становила понад 176 млн. грн.

Комітет під час розслідування справи встановив обставини, що у своїй сукупності свідчать про вчинення ТОВ «СЕНТАЙМ ГРУП» та ТОВ

«ФУЕЛПОСТАЧ» антиконкурентних узгоджених дій з метою усунення конкуренції між ними під час участі у зазначених торгах. Виявлені факти свідчили про спільну та скоординовану поведінку товариств під час підготовки та участі в торгах.

Штраф: 48 489 933 грн.

Рішення: від 25.12.2024 № 93-р/тк.

Відповідачі: ТДВ «БЗ «РЕМА» і ТОВ «ЕНЕРГОСЕРВІС»;

Предмет закупівлі: запасні частини для компресорів;

Суть порушення: 25.12.2024 р. Тимчасова адміністративна колегія АМКУ визнала, що ТДВ «БЗ «РЕМА» і ТОВ «ЕНЕРГОСЕРВІС» вчинили змову під час участі у трьох торгах, проведених АТ «УКРГАЗВИДОБУВАННЯ», АТ «УКРНАФТА» та АТ «УКРТРАНСГАЗ» у 2023 р., на закупівлю запасних частин для компресорів, очікуваною вартістю майже 50 млн. грн. Виробником пропонованої відповідачами продукції є один із них - ТДВ «БЗ «РЕМА»». Під час розслідування справи встановлено обставини, які у своїй сукупності свідчать, що вказані суб'єкти господарювання на всіх стадіях підготовки тендерних пропозицій для участі у торгах були обізнані щодо участі кожного з них, здійснювали обмін інформацією та узгодили між собою умови участі в торгах, через це конкуренцію між ними було усунуто.

Штраф: 10 933 209 грн.

Розглянуто види рішень органа оскарження, умови їх прийняття та визначено найбільш поширені порушення / помилки замовників та учасників процедур закупівель, виявлені адміністративною колегією АМКУ за 2024 р.

Висновки за розділом 3

1. Розглянуто правовий статус, основні принципи діяльності, завдання, повноваження, функції, гарантії АМКУ відповідно Закону України «Про Антимонопольний комітет України». Проаналізовано повноваження АМКУ у

сфері публічних закупівель. З'ясовано, що скарги, які виникають до укладення договору закупівлі розглядає АМКУ, а скарги щодо укладених договорів про закупівлю розглядаються в судовому порядку.

2. Для урахування в процесі оскарження особливостей конкурентних процедур закупівель запропоновано вдосконалити кваліфікаційні вимоги до їх учасників. Так, Замовник установлює один або декілька з таких кваліфікаційних критеріїв: наявність обладнання та матеріально-технічної бази; наявність документального підтвердження якісних та кількісних характеристик об'єктів закупівель; наявність фінансової звітності, яка підтверджує фінансову спроможність або документальне підтвердження можливості залучення кредитних, інвестиційних та інших коштів; наявність первинних документів, що підтверджують досвід виконання аналогічного договору.

Встановлено, що з внесенням змін до Закону № 922, строк розгляду скарги скоротився до 10 робочих днів з дати початку розгляду скарги, який може бути аргументовано продовжено органом оскарження до 20 робочих днів.

3. Встановлено, що орган оскарження за результатами розгляду скарги приймає обґрунтоване рішення, у якому зазначаються: висновок органу оскарження про наявність або відсутність порушення конкурентних процедур закупівель; висновок органу оскарження про задоволення скарги повністю чи частково або про відмову в її задоволенні; підстави та обґрунтування прийняття рішення; у разі якщо скаргу задоволено повністю або частково - зобов'язання усунення замовником порушення конкурентних процедур закупівель та/або відновлення конкурентних процедур закупівель з моменту попереднього законного рішення чи правомірної дії замовника. Рішення органу оскарження набирають чинності з дня їх прийняття та є обов'язковими для виконання замовниками, особами, яких вони стосуються. Рішення органу оскарження може бути оскаржене суб'єктом оскарження, замовником у судовому порядку протягом 30 днів з дня його оприлюднення в електронній системі закупівель.

Зазначено, що у Законі про публічні закупівлі в ред. від 19.09.2019 р. законодавець уточнив, що рішення органу оскарження може бути оскаржене

суб'єктом оскарження, замовником до окружного адміністративного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ, протягом 30 днів з дня його оприлюднення в електронній системі закупівель. У новій редакції передбачено, що право на оскарження не обмежує права суб'єкта оскарження звернення до суду без попереднього звернення до органу оскарження.

Розглянуто види рішень органу оскарження, умови їх прийняття та структуру розглянутих скарг за 2024 р. Визначено найбільш поширені порушення / помилки замовників та учасників процедур закупівель, виявлені АМКУ у 2024 р. Встановлено кількість рішень адміністративної колегії АМКУ, оскаржених до суду за 2022-2024 рр. Для того, щоб наочно побачити проблеми виявлення адміністративною колегією АМКУ порушень замовників під час проведення процедур закупівель у 2024 р. та проблеми справ, які за рішенням адміністративної колегії АМКУ спрямовані до суду за 2024 р. наведено приклади.

ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

За результатами дослідження сформовано наступні висновки:

1. Публічні закупівлі під час воєнного стану є важливим інструментом для забезпечення потреб ключових секторів функціонування держави, оборони, безпеки, гуманітарної допомоги та економіки. Їх роль зростає в нестабільних ситуаціях, коли важливі швидкість і ефективність використання державних ресурсів. Ефективна система державних закупівель знижує корупційні ризики та забезпечує прозорість та раціональне використання бюджетних коштів навіть у складних ситуаціях.

2. У період воєнного стану регулювання публічних закупівель здійснюється відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» та спеціальних нормативно-правових актів. Серед них, Постанова № 169 від 28.02.2022 р., якою було передбачено, що в умовах воєнного стану оборонні та публічні закупівлі здійснюються без застосування процедур закупівель та спрощених закупівель, визначених Законами України «Про публічні закупівлі» та «Про оборонні закупівлі». З введенням в дію Постанови № 1178 від 12.10.2022 р. конкурентні закупівлі повернулись в Prozorro.

3. Умови воєнного стану вимагають, щоб процедури закупівель були адаптовані для забезпечення їх швидкості та гнучкості. Основні характеристики: спрощені процедури закупівель, особливо на аукціонах, дозволяють уникнути тривалих процедур; прямі переговори з постачальниками для задоволення найважливіших потреб; електронна система закупівель Prozorro, щоб забезпечити прозорість процесу, якщо це можливо; зобов'язання повідомляти про укладені контракти для забезпечення підзвітності.

4. З'ясовано, що значну частину часу роботи замовників займають «допорогові» закупівлі. Приділено увагу таким закупівлям та детально проаналізовано кожен вид таких закупівель, порядок їх здійснення, інформації, що необхідно оприлюднити в електронній системі закупівель та нюансам, які

виникають при їх здійсненні.

5. Відкриті торги з Особливостями забезпечують конкурентність, прозорість та ефективність використання коштів. Ці торги проводяться замовниками, які здійснюють закупівлі товарів, робіт і послуг, відповідно до річного плану закупівель. Вони забезпечують можливість подання пропозицій учасниками, які можуть подавати пропозиції вище очікуваної вартості, що є ключовим елементом цієї процедури.

Відкриті торги з особливостями передбачають прекваліфікацію, аукціон (навіть з одним учасником), період оскарження - до 3 днів. Строк подання пропозицій - не менше ніж 7 днів.

6. Prozorro.Маркет - державний онлайн-магазин, який дозволяє здійснювати закупівлі товарів і послуг стандартної якості в межах визначених бюджетів без проведення традиційної тендерної процедури. Переваги системи Prozorro Market включають: швидкий доступ до перевірених постачальників; автоматизація процесу вибору пропозицій; прозорість і контроль за укладеними угодами. Цей інструмент значно спрощує закупівлі, особливо для невеликих потреб.

Електронні каталоги (Prozorro Market): обов'язкові для типових товарів від 50 тис. до 200 тис. грн, спрощують процес без тендеру.

7. Контроль за публічними закупівлями здійснюється через моніторинг процедур, перевірки аудиторських органів, а також антикорупційні механізми. Використання електронної системи Prozorro дозволяє громадськості, державним органам та журналістам здійснювати громадський контроль.

Розглянуто повноваження АМКУ у сфері публічних закупівель. З'ясовано, що скарги, які виникають до укладення договору закупівлі розглядає АМКУ, а скарги щодо укладених договорів про закупівлю розглядаються в судовому порядку.

8. Проаналізовано законодавство України та практику оскарження в процесі публічної закупівлі. Це дозволило обґрунтувати спеціальний порядок оскарження в процесі публічної закупівлі, яким передбачити: строк розгляду

скарги Антимонопольним комітетом України до 5 робочих днів; строк подачі скарги щодо прийнятих рішень, дії чи бездіяльності замовника, які відбулися після оцінки пропозицій учасників, до 5 робочих днів з дня оприлюднення на веб-порталі Уповноваженого органу повідомлення про намір укласти договір, але до дня укладення договору про закупівлю; відповідальність суб'єкта оскарження за зловживання правом на оскарження. Зазначені пропозиції направлено на розв'язання проблеми затягування процесу ухвалення договору закупівлі, шляхом подання скарг.

9. Встановлено, що орган оскарження за результатами розгляду скарги приймає обґрунтоване рішення, у якому зазначаються: висновок органу оскарження про наявність або відсутність порушення конкурентних процедур закупівель; висновок органу оскарження про задоволення скарги повністю чи частково або про відмову в її задоволенні; підстави та обґрунтування прийняття рішення; у разі якщо скаргу задоволено повністю або частково - зобов'язання усунення замовником порушення конкурентних процедур закупівель та/або відновлення конкурентних процедур закупівель з моменту попереднього законного рішення чи правомірної дії замовника. Рішення органу оскарження набирають чинності з дня їх прийняття та є обов'язковими для виконання замовниками, особами, яких вони стосуються. Рішення органу оскарження може бути оскаржене суб'єктом оскарження, замовником у судовому порядку протягом 30 днів з дня його оприлюднення в електронній системі закупівель.

Розглянуто види рішень органа оскарження, умови їх прийняття та структуру розглянутих скарг за 2024 р. Визначено найбільш поширені порушення / помилки замовників та учасників процедур закупівель, виявлені АМКУ у 2024 р.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Л. М. Практика електронних державних закупівель у країнах ЄС. URL: <http://www.dridu.dp.ua/>
2. Аналітичний модуль Bi-Prozorro. <https://bi.prozorro.org/sense/app/2595af2b-985f-4771-aa36-2133e1f89df0/sheet/HbXjQep/state/analysis>.
3. Артеменко О. В., Волкова Л. О., Світличний О. П. Деякі особливості публічних закупівель під час воєнного стану. *Аналітичне-порівняльне правознавство*. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ» 2023. №1. С. 309-316.
4. Артюх-Пасюта О. В., Козаков А. А., Паламарчук Д. В. Штрафи та строки їх застосування у сфері публічних закупівель. *Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті* : тези доповідей XLVIII Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2024 рік (м. Полтава, 10 квітня 2025 р.). Полтава : ПУЕТ. С. 654-657.
5. Батенчук М. М. Особливості застосування правового механізму публічних закупівель в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 151-155.
6. Бровдій А. М. Організація публічних закупівель: навч. посіб. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 183 с.
7. Бруун-Нільсен С. Державні закупівлі: шість ключових уроків від ЄС. *Європейська правда*. 2015. URL: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2015/06/4/7034467/>.
8. Бублій М. П. Міжнародний досвід організації та здійснення публічних закупівель. *Теорія та практика державного управління*. 2011. № 3 (34). С. 441-449.
9. Вавженчук С. Укладення договору про публічні закупівлі: динаміка законодавства та проблеми правозастосування. *Підприємництво, господарство і право*. Серія «Цивільне право і процес». 2019. №6. С. 6-11.

10. Вареник В. М., Євчин Л. О. Особливості застосування системи державних закупівель ProZorro (ПРОЗОРО). 2016. URL: <http://eurodev.duan.edu.ua/images/stories/Files/2016-2/2.pdf>.
11. Вікіпедія <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
12. Визначення предмету закупівлі. URL: <https://education.zakupki.prom.ua/>
13. Відкриті торги з особливостями: поетапно <https://infobox.prozorro.org/articles/vidkriti-torgi-z-osoblivostyami-poetapno>.
14. Воровська Л. А., Колесник Н. В. Публічні закупівлі як система ефективного використання бюджетних коштів в органах місцевого самоврядування. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2020. № 2. С. 89-92.
15. Голуб Ю. О. Сутність та роль контролю публічних закупівель у сучасних умовах. *Економіка розвитку*. 2012. № 1 (61). С. 54-58.
16. Горощенко Ю. А., Штулер І. Ю. Аналіз процедур публічних закупівель в Україні. *ACTUAL PROBLEMS OF ECONOMICS*, № 10 (232). 2020. С. 32-41.
17. Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2022 року № 263. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-zabezpechennya-funkcionuvannya-informacijno-komunikacijnih-sistem-elektronnihkomunikacijnih-sistem-publichnih-elektronnih-reyestriv-v-umovah-voyennogo-stanu-263>.
18. Деякі питання здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2022 р. № 1275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-2022-%D0%BF#Text>.
19. Довбенко А. М. Адміністративно-правові засади розгляду Антимонопольним комітетом України скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2017. 256 с.

20. Душенька І. І., Кузнецова К. О. Перспективи ринку публічних закупівель Європейського союзу у контексті виходу підприємства на нові ринки збуту. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/>
21. Еволюція законодавства України про публічні та оборонні закупівлі від витоків до сьогодення: нарративний аналіз. URL: <https://coordynata.com.ua/evolucia-zakonodavstva-ukraini-pro-publicni-ta-oboronni-zakupivli-vid-vitokiv-do-sogodenna-narrativnij-analiz>.
22. Збірник Директив ЄС з питань державних закупівель. URL: http://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/EU-PP-Directives-Compendium_UKR.pdf.
23. Здирко Н. Г. Аналіз та державний аудит публічних закупівель : теорія, методологія, організація : автореф. дис. ... д-ра екон. наук. : 08.00.09. Київ: НААНУ, ННЦ «ІАЕ». 2020. 39 с.
24. Здирко Н. Г. Оцінка порушень у сфері публічних закупівель. *Стан та перспективи розвитку обліку, фінансів та підприємництва в умовах трансформації економіки*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 18 січ. 2020 р.). К. : ГО «Київський економічний науковий центр», 2020. С. 93-97.
25. Здирко Н. Г. Принципи здійснення публічних закупівель в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. 2020. Т. 31(70). № 1. С. 231-237.
26. Зельдіна О. Р., Курепіна О. Ю. Розвиток законодавства України щодо публічних закупівель. *Економіка та право*. 2019. № 2(53). С. 70-77.
27. Зубенко В. М. Судова практика у спорах, які виникають з публічної закупівлі товарів та послуг. Протокол: юридичний інтернет-ресурс. URL: <https://protocol.ua/ua/>(дата звернення: 29.05.2022).
28. Катроша Л. В. Зарубіжний досвід здійснення фінансового контролю у сфері публічних закупівель. *Економіка та держава*. 2012. № 12. С. 48-51.
29. Кильницька Є. В., Глухова С. В., Колодяжна Т. В. Дослідження тенденцій ринку публічних закупівель під час дії воєнного стану. *Проблеми сучасних*

трансформацій. Серія: економіка та управління, 2023. № 8.

30. Кожухівський О. В. Фінансовий контроль у сфері публічних закупівель: основні види та методи. *Actual problems of economics*. № 8 (278). 2024. С. 270-281.
31. Критенко О. О. Теоретичні підходи до визначення поняття «державні закупівлі». *Вісник Академії митної служби України*. 2014. № 1. С.19-26.
32. Критенко О. О. Напрями вдосконалення системи публічних закупівель в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2013. Вип. 2. С. 87-90.
33. Кукса І. М. Зарубіжний досвід державного регулювання закупівельної діяльності. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 11 (149). С. 43-50.
34. Курепіна О. Поняття та особливості правового регулювання закупівель вугілля. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 82-87.
35. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 груд. 1984 р. № 80731-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
36. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>
37. Колотій В., Пила В., Шатковський О., Яременко С. Регулювання правовідносин у сфері публічних закупівель в ЄС та в Україні : підручник. Київ : Ніка- Прінт, 2005. 768 с.
38. Лаговська О. А., Легенчук С. Ф., Свірко С. В. Державні закупівлі в Україні: аналіз переваг і недоліків. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2021. Вип. 2. С. 56–60.
39. Любимов М. О., Артюх О. М., Таровик Р. С. Проблеми, недоліки і перспективи розвитку ЕСЗ PROZORRO. *Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті* : тези доповідей XLVIII Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2024 рік (м. Полтава, 10 квітня 2025 р.). Полтава : ПУЕТ. С. 652-653.

40. Малолітнева В. К. Господарсько-правовий інститут публічних закупівель. Київ: ДУ «Інститут економіко–правових досліджень ім. В. К. Макутова НАН України», 2020. 412 с.
41. Манжура О. В., Антоненко О. С. Комунікації як важливий інструмент роботи професійного закупівельника. *Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті* : тези доповідей XLVIII Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2024 рік (м. Полтава, 10 квітня 2025 р.). Полтава : ПУЕТ. С. 649-652.
42. Манжура О. В., Табаркевич М. В. Аналіз стратегій реформування національної системи публічних закупівель. *Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті* : тези доповідей XLVIII Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2024 рік (м. Полтава, 10 квітня 2025 р.). Полтава : ПУЕТ. С. 659-662
43. Малолітнева В. К. Правове регулювання публічних закупівель : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Київ, 2015. 21 с.
44. Малолітнева В. К. Особливості правового регулювання публічних закупівель в умовах воєнного стану та післявоєнного періоду: За матеріалами наукового повідомлення на засіданні Президії НАН України 29 червня 2022 року. *Вісник НАН України*. 2022. № 8. С. 64-70.
45. Мілька А. І., Антоненко В. В., Преснов В. В. Зарубіжний досвід проведення закупівель товарів, робіт і послуг. *Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті* : тези доповідей XLVIII Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2024 рік (м. Полтава, 10 квітня 2025 р.). Полтава : ПУЕТ. С. 647-649.
46. Мельников О. С. Організація системи публічних закупівель у країнах ЄС. *Теорія та практика державного управління*. 2014. Вип. 3 (38). С. 58-67.
47. Монастирський Г. Л., Копестинський Т. Й. Аналіз ефективності публічних

- закупівель в регіоні в умовах воєнного стану. *Наукові перспективи*. 2024. № 3(45).
48. Олефір А. О. Проблеми публічних закупівель крізь призму європейського досвіду. URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/>
 49. Осьмірко І. В., Синиця Т. В., Золотухіна Т. В. Аналітичний моніторинг системи публічних закупівель. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди «Економіка». 2021. № 3. С. 98-119.
 50. Пантелеймоненко А. О., Мілька А. І., Павленко О. С. Публічні закупівлі в Україні в умовах воєнного стану. *Економіка і суспільство*, 2023. Випуск 51.
 51. Петруненко Я. В. Господарсько-правові основи державних закупівель в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.04. Одеса, 2013. 20 с.
 52. Педченко Н. С., Кудацький О. М., Педченко М. Г. Публічні закупівлі в Україні: Переваги та недоліки. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2023. № 2 (108). С. 31-35.
 53. Питання оборонних закупівель: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/363-2021-%D0%BF#Text>.
 54. Половинкіна Р. Ю. Державне регулювання публічних закупівель у період дії воєнного стану в Україні: теоретичний аспект. *Право та державне управління*. 2024 р., № 1. С. 197-202.
 55. Про Антимонопольний комітет України: Закон України № 3659-ХІІ від 26.11.1993. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>
 56. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02. 2022 № 64. URL: <https://www. president.gov.ua/documents/642022-41397>.
 57. Про внесення змін до Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 № 346. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/335-2022-%D0%BF#Text>.

58. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та інших законодавчих актів України щодо здійснення оборонних та публічних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану Закон України від 16 серпня 2022 року № 2526-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2526-20#n5>.
59. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення законодавства про бюджетну систему України : Закон України від 15 листоп. 2001 р. № 2787-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2787-14#Text>.
60. Про деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 № 169 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/335-2022-%D0%BF#Text>.
61. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 року № 1178. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-osoblyvostei-zdiiso-skasuvann-a1178>.
62. Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 15.04.2020 № 708. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0500-20#Text>.
63. Про затвердження Порядку організації проведення допорогових закупівель у разі використання електронної системи закупівель : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 19.06.2017 № 892. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0892731-17#Text>.
64. Про затвердження Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі:

- Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 11.06.2020 № 1082. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-20#Text>.
65. Про оборонні закупівлі: Закон України від 16 серпня 2022 р. № 2526-IX ./ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text>.
 66. Про Рахункову палату : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 576-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>.
 67. Про публічні закупівлі: Закон України № 922-VIII від 25.12.2015 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>.
 68. Система публічних закупівель “ProZorro”. URL: <https://prozorro.gov.ua>.
 69. Сиротюк Г. В. Сутність та ефективність функціонування публічних закупівель в Україні. *Економіка та управління національним господарством*. Випуск 61. 2021. С. 30-36.
 70. Типи закупівель та визначення порогів. URL: <https://education.zakupki.prom.ua/>
 71. Ткаченко Н. Трансформація публічних закупівель в Україні. *Економіка України*. 2018. № 9. С. 123-138.
 72. Ткаченко Н. Б. Електронні публічні закупівлі: досвід країн ЄС та впровадження його в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 471-477.
 73. Ткаченко Н. Б. Електронні публічні закупівлі: досвід країн ЄС та впровадження його в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 471-477.
 74. Угода СОТ про державні закупівлі. URL: <https://www.slideshare.net/GPAinUA/cot-60552739>.
 75. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : ратифікована Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>

laws/show/984_011#n1136.

76. Федоровський Л. І. Аналіз законодавчого механізму управління процесом публічних закупівель у рамках імплементації законодавства ЄС у сфері публічних закупівель до українського законодавства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 9. С. 94-99.
77. Хомутенко В. П., Хомутенко А. В. Публічні закупівлі в Україні: правові та економічні засади здійснення. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/363/9892/20596-1?inline=1>.
78. Цимбаленко Я. Ю. Вдосконалення законодавства України в сфері державних закупівель як чинник розвитку української економіки. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 8. С. 123-128.
79. Шаркова В. В. Адміністративна відповідальність за порушення умов договору про закупівлю. *Юридична наука*. 2019. № 7. С. 133-138.
80. Шаркова В. В. Поняття та сутність адміністративної відповідальності за порушення у сфері публічних закупівель. *Теорія і практика сучасної юриспруденції* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7-8 груд. 2018 р.). Київ : Центр прав. наук. дослідж., 2018. С. 45-47.
81. Швидка Т. І. Халецька К.К. Шлях Європейського Союзу в регулюванні публічних закупівель. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 157–160.
82. Швидка Т. І. Особливості законодавчого регулювання й правові засади здійснення публічних закупівель в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 5. С. 231-235.
83. Швидка Т. І. Особливості державного регулювання оборонних закупівель. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2024. Випуск 81. Частина 1. С. 308-314.
84. Шатковський О. Електронні державні закупівлі: пошук українського шляху. URL: <http://eupublicprocurement.org.ua/e-procurement-finding-a-way-forukraine.html>.

85. Шевчук О. М. Особливості судової практики вирішення справ щодо дискримінації у сфері державних закупівель. *Часопис Київського університету права*. 2008. № 3. С. 211-217.
86. Щодо етичної поведінки під час здійснення публічних закупівель : інфолист Міністерства економічного розвитку та торгівлі України від 15.11.2019р. № 3301-04/47784-06 URL: <https://infobox.prozorro.org/>(дата звернення: 18.10.2021).
87. Юдіцький О. Л. Шляхи удосконалення законодавства України про закупівлю товарів, робіт, послуг за державні кошти. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 10. С. 169-171.
88. Юшко С. В. Фінансові шахрайства і зловживання у сфері публічних закупівель та способи протидії їм. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2018. Вип. 21. С. 118-125.
89. Юрій Е. О. Особливості публічних закупівель в Україні в умовах воєнного стану. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки: матер. 5-ої Міжнар. наук.-практ. конференції (м. Чернівці, 27 квітня 2023 р.)*. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. С. 98-101.
90. Юрій Едуард. Дослідження кількісних показників функціонування системи публічних закупівель в Україні. *Galician economic journal*. 2024. № 2 (87). С. 148-154
91. Zakupivli.pro. Офіційний сайт. Інформація про тендери та закупівлі. URL: <https://zakupivli.pro>.

